

ધાતુરસાયણસંગ્રહ.

૨૨૬૨

આચ્છે પુસ્તક

વૈદ્ય તથા સર્વ લોકોને ઊપયોગસાધ

અનુભવ લેઈને

વૈદ્ય નાના નયશંકર

એઓએ જનાવ્યું

અને તે

મુંજઈ મધ્યે

નગદીશ્વર છાપખાનામાં

છપાવ્યું છે.

સંવત્ ૧૯૪૧.

સને ૧૮૬૭ના જાકર ૩૫ નેમાણે ગ્રંથ કરાવે

આચ્છે પુસ્તક ઊપર મુદ્દુ છે.

કિંમત રૂ. ૧૧.

પ્રસ્તાવના.

અંગ્રેજી વૈદ્યનો બિદ્ય થતાં આપણુ દેશી વૈદ્ય તદ્દન અસ્ત પામી ગયું છે, તેનું જરૂં કારણ નેતાં માત્ર આણશન છે.

વૈદ્યનું થોડું ઘણું જ્ઞાન મળ્યું એટલે વૈદ્ય ખની નવાએ છે તેથી કોઈને ગુણ આવતો નથી. અને બિલટી લોકોની તેના બિપરથી એટલી તો આસ્થા બિ ઠી નાએ છે કે, કોઈ અનુભવી વૈજ્ઞાનો પણ વિશ્વાસ કરતાં એમ કહે છે કે ધાતુ અથવા રસાયણ આપશે તો બિલટું નુકસાન થશે. પણ એમ નથી ધાતુ તથા રસાયણ સારા અનુભવીના હાથથી ખનેલા હોય અને તેના ફરમાવ્યા પ્રમાણે પથ્થ વગેરે પાળ્યા હોય તો કાંઈ દાહાડી પણ અવગુણ કરનાર નથી. માટે આ ગ્રંથ મધ્યે ધાતુ તથા રસાયણ કરવાની ક્રિયા, તેમનો રોગાનુસાર બિપયોગ તથા પથ્થ વગેરે સત્ત્વે એવી રીતે સમાવેલા છે કે કોઈ પણ વૈદ્ય હોય

અથવા નહીં? એ ગ્રંથને વાંચશે કે તરત તેની ખુબીથી
 વહેંચ થશે. આ નાહાનું સરોજું પુસ્તક રથીને પ્રસિ-
 ધ્ધ કરવાનો માત્ર મારો હેતુ એન છે કે, દેશી વેંચનો
 બિદ્ય થાયે. ગ્રંથ છપાવીને પ્રસિધ્ધ કરવાનો આ મા-
 હારો પહેલોત વારનો બિદ્યોગ છે તેથી ભુલો થઈ હશે.
 પણ ગુણગ્રાહક લોકો આ ગ્રંથનો બિપયોગ અને તે-
 ની ખુબી તરફ ધ્યાન આપીને માહારી ભુલો સુધારી
 ને વાંચશે એન તાહારી વિનંતી છે.

ગ્રંથકર્તા.



અનુક્રમણિકા.

વિષય.	પૃષ્ઠ.	વિષય.	પૃષ્ઠ.
સોનાની માત્રા કરવાની ક્રિયા.	૧	પોલાદ, લોહ, તીજુંની ક્રિયા.	૧૨
જીળી રીત :	૨	જીળી રીત :	૧૩
ત્રીળી રીત :	૨	ત્રીળી રીત :	૧૩
થોધી રીત :	૩	થોધી રીત :	૧૩
રૂપાની માત્રા કરવાની ક્રિયા.	૪	સર્વ ધાતુની માત્રાની ક્રિયા.	૧૪
જીળી રીત :	૪	ગિપ ધાતુનું મારણ તથા શે-	
ત્રીળી રીત :	૫	ધનની ક્રિયા :	૧૫
તાંજાની માત્રા કરવાની ક્રિયા.	૬	સોના મુખી :	૧૫
જીળી રીત :	૭	મોરથુધા	૧૬
પીતળની માત્રા કરવાની ક્રિયા.	૮	અજરખ	૧૭
સીસુની માત્રા કરવાની ક્રિયા.	૯	સુરમા	૧૮
જીળી રીત :	૧૦	મનસીલ	૧૮
કલધની માત્રા કરવાની ક્રિયા.	૧૦	હરતાલ	૧૮
જીળી રીત :	૧૧	કલખાપરી	૧૯

सात धातुनुं सत्य डाढवानीरी २०	पाराग्यादिरसायणुनीक्रि २८
हीरानी मात्रानी क्रिया २१	गंधकनुं शोधन . . . ३१
जील रीत . . . २२	जील रीत . . . ३१
त्रील रीत . . . २२	हिंगणानुं शोधन . . . ३१
थोथी रीत . . . २२	जील रीत . . . ३२
भएीनुं शोधन चा मारए २३	सुध्ध पाराने मुजडरवानी ३२
सूर्यडांत भएी, भोली वा परवा	पारानी मात्राडरवानी क्रिया ३५
णाग्यासरवेनुं शं न चा	जील रीत . . . ३३
मारए . . . २३	त्रील रीत . . . ३८
जील रीत . . . २४	थोथी रीत . . . ३५
त्रील रीत . . . २४	पांथिमी रीत . . . ३५
सीतालतनुं शोधन . . . २५	न्वरांकुश . . . ४०
सीतालत डरवानी रीत . २५	न्वरादिरस . . . ४०
मंडुर डरवानी रीत . . . २६	शीतन्वरादिरस . . . ४१
झार डरवानी रीत . . . २७	न्वरघ्नी गुटिका . . . ४२
जील रीत . . . २८	तोडनाथरस . . . ४३

लघुताडनाथरस . . . ४८	सर्वेश्वररस . . . ५९
मृगांडपोटलीरस . . . ४९	स्वर्णक्षिरीरस . . . ५८
हेमगर्लपोटलीरस . . . ५१	प्रमेहजघरस . . . ५९
जिनमाहरस . . . ५३	वनीरस . . . ७०
आन्ननरस . . . ५४	बीद्याघररस . . . ७१
नाराथरस . . . ५४	त्रिनेत्ररस . . . ७२
छछालेदीरस . . . ५५	गन्देशरीरस . . . ७२
रान्मृगांडरस . . . ५५	अग्निभुज्जरस . . . ७४
स्वयभग्निरस . . . ५६	अन्नरण्डरस . . . ७४
सूर्यावतरस . . . ५८	मंधानुलेखरस . . . ७५
स्वच्छंदलेखरस . . . ५९	चातनाशरस . . . ७६
हंसपोटलीरस . . . ६०	उन्नतसुंदरीरस . . . ७७
त्रिविक्रमरस . . . ६१	सन्निपातलेखरस . . . ७८
माहातालेखरस . . . ६१	अहृणीउपाटरस . . . ८१
कुष्ठकुम्भरस . . . ६३	अहृणीलसभवनउपाटरस . ८२
बिध्यादित्यरस . . . ६४	मदनडाभेश्वररस . . . ८४

उंर्ध्वसुंघररस ८६	डैसोरगुगल १०१
लोहुरसायण ८८	त्रिङ्गुणागुगण १०४
आनंदत्नैरवरस ८९	गोक्षुरादिगुगल १०४
नीपाणानुंशोधन ८९	पंथाभृत्तपर्परी १०५
वच्छनागनुंशोधन ८९	अग्निहुमाररस १०६
मरीआदिगोणी ८९	सर्वांगसुंघररस १०७
व्याधिन्नरकादिगुटिका . . ८९	रानयंडेश्वररस १०७
गुडादिगुटिका ८९	डीस्तुत्तररस १०८
आंजणादिगुटिका ८९	सिध्दगणेश्वररस १०८
संशुवनगुटिका ८९	पाशुपताकाररस १०८
ज्योत्सादिगुटिका ८९	सुवर्णमातिनीयसंत . . ११०
भांडुरचाटुगुटिका ८९	रसरसिंदुरकरवानीक्रिया . १११
थंरुप्रत्नागुटिका ८९	थंरुशिजररस ११३
डांकायनगुटिका ८९	गोडाचोरी ११३
योगरानगुगल ८९	

ઘાતુરસાયણસંગ્રહ.

શ્રીગણેશાયનમઃ

સોનું, રૂપું, તાંબૂં, પીતળ, સીસું, કલઈ, લો-
હ તથા પોલાદ, આ સાત ઘાતુ કેહે છે; તેનું મા-
રણ તથા શોધન સરવે નાળાવવું છું.

સોનાની માત્રા કરવાની ક્રિયા.

સોનાનાં જારીક ચૂર્ણ એકલાળ, શુદ્ધ કરે
તો પારો જે લાળ એના લીંબુના રસમાં બલ ક-
રવો પછી ગોલો કરવો. તે ગોલાના સમત્તાળ આં
બલસારો ગંધક લેવો તે શોધીને જારીક કરવો પ-
છી માટીમા જે કોડીઆં લાવીને તેમાંથી એકમાં
ગંધક અરધો ભરવો પછી પેલો ગોલો મુકવો. તે
ઊપર પાછો અરધો ગંધક મુકીને સંપુટ કરવો. સ્વા-
રી રીતે હવા ન આવે તેવી રીતે કાપડ માટી કરવી.
પૂંછી નરા સુંકાય તારે ગળપુટની આંધિ દેવી. પો-

નટ સુધી ભરીમાં રહેવા દેવું પછી બાહ્યર કાઢવું.
ફરીને જોત રીતે લીંબુના રસમાં તથા ગંધકમાં સં
પુટ કરીને ગળપુટ દેવો. જોવી રીતે ચીઠીદવાર ભ
રીમાં નાજીને સોનાની માત્રા સારી થાય છે.

બીજી રીત— સોનાનો રસ કરવો તેમાં સો
રમાં ભાગ સીસું નાખવું તેનું ચૂર્ણ કરવું પછી લીં-
બુના રસમાં ખેલ કરવો તેનો જોડ ગોળો કરવો.
પછી તેના સમભાગ શુદ્ધ ગંધક લેઈને વાટીને સં
પુટમાં નાખવો ને વથે પેલો ગોળો મુકવો. પછી
સારી રીતે કાપડમાદી કરવીને ગળપુટ દેવો તેથી
માત્રા થાશે. જો પ્રમાણે સાત પુટ દેવા પછી મા-
ત્રા શુદ્ધ થાય.

ત્રીજી રીત— પારો, ગંધક સમભાગ લેઈને
કાંચિનવૃક્ષની છાલના રસમાં તેનો ખેલ કરવો.
પછી કાનલીના સમભાગ સોનાના પતરાં કરીને
તે પતરાને કાનલીનો લેપ કરવો. પછી કાંચિનવૃ-

દેની છાલનો કલ્ક કરવો તેના જે કુલર્જા કરવાં તે-
 માંથી એકમાં તે પતરા ત્રસવાં બિપર જીનું કુલકું
 ઢાકવું. સારી રીતે અંદર હવા ન ન્યય તેવો એકજો
 ખો કરવો તે ગોળાને માટીના કોઠીઆના સંપુટમાં
 ત્રીને બિપર ડાપડ માટી કરવી. પછી ગળપુટ અ-
 ગ્ની દેવો. આવી રીતે ત્રણ ગળપુટ દેવાં તેથી સો
 નાની માત્રા શુદ્ધ થાય છે ફરીને ભવતી થાયો ન
 હીં એ સરવે રોગોના બિપયોળી છે.

ચોથી રીત - સોનાની તાર લેઈને મેંથી
 રેશમવા સુતર ને હોય તે જારીને શુદ્ધ તાર કર-
 વી. તે તારના સમત્લાગ નાગલા ડુધેલીના પાનનો
 રસ ડાઢવો. પછી માટીના જે સડોરાં લેઈને તેમાં
 થી એકમાં રસ ત્રસવો ને તેમાં પેલી તાર મુકવી
 તેના બિપર રસ નાખવો તેના બિપર વડાગરં મીઠું
 એ બેના નેટલું નાખવું. પછી તે જીનું કોઠીયું બિ-
 પર ઢાંકીને સંપુટ. ત્રીને ગળપુટ દેવો. એવી રી-

તે સાત પુટ દેવાં તેથી શુધ્ધ માત્રા થાય છે. તે ફરીને
ભવસે નહીં. ગિત્તમ છે.

ફૂપાની માત્રાની ક્રિયા.

એક લાગ હરતાલ લેઈને લીંબુના રસમાં એક
પોહોર સુધી ખેલ કરવો. પછી તે હરતાલથી ત્રણ લાગ
ગ ફૂપું લેઈને તેના પત્રા કરીને તે હરતાલ તે પત્રાં
બે પર લેપ કરવો. પછી સંપુટમાં ઘાલીને સારી રીતે
ડાપડભાટી કરવી. પછી ગળપુટ દેવું. તેવી રીતે થીજી
દ ફેરા લઈ કરીને પુટ દેવું તેથી ફૂપાની માત્રા શુ-
ધ્ધ થાશે.

બીજી રીત- એક લાગ સોનામુજીનું ભણું
થૂણું કરીને નિર્ગુંડીના રસમાં એક પોહોર સુધી ખેલ
કરવો. પછી તે સોનામુજીથી ત્રણ લાગ ફૂપાના પત્રા
કરીને તે બે પર તે સોનામુજીના કલકનો લેપ કરવો.
પછી જે કોડીઆના સંપુટમાં ઘાલીને ડાપડભાટી ઘ-
ણી મનજુત કરવી તેને ગળપુટની આંધિ આપવી.

એવી રીતે આંધ્ર પિઠીદ્વાર આપવી તેથી શૂપાની-
માત્રા શુદ્ધ થાશે ફરીને જીવસે નહીં.

ત્રીજી રીત - શુદ્ધ શૂપું લેઈને તેના બારીક કડ
જ એક વાલના બે કરવા તે દીપીને થોડા થોડા થ
પટા કરવા. તે એક લાગ, અન્યમો એક લાગ, પીપ-
રાની છાલનું શૂર્ણ એક લાગ એ સરવે એકઠાં કરી-
ને લુગડામાં પાથરવાં. પછી નેમ નવારાવાવે તેમ શૂ-
પાના કડકા મૂકવા બીપર પેલું શૂર્ણ નાખવું. પછી તે
ને નરવીને લેગુ ન થામ્મ એવી રીતે એક ગોળોડ
રવો પછી તેના બીપર લુગડાં સુમારે સાઠથી તે સી-
તેર પડ થામ્મ તાં સુધી વેટવાં. પછી દશથી તે પ-
ન્નર છાણા મુડીને અગ્ની દેવો એવી રીતે સાત
આંધ્ર આપવી. પછી વાટીને ગાયના દુધમાં ખેલ
કરીને છાયામાં સુકવવું પછી જકરીના દુધમાં સુ-
કવવું. એવી રીતે એકેકા દુધમાં સાત સાત ફેરા સુ-
કવીઅ તો શુદ્ધ માત્રા થાય છે અકસીર થાય છે.

તાંજાની માત્રા કરવાની ક્રિયા.

તાંજાના જારીક પત્રા કરીને લીંજુના રસમાં
 જલ કરવો. પછી હલકા હલકા અળ્ખીમાં ત્રણ દિ
 વસ સુધી સેવવો. ને રસ નાજવો એવી રીતે ત્રણ દિ
 વસ કરવું. પછી તેનો થોથો લાગ પારો લેઈને તે પ
 ત્રાંવા લીંજુના રસને પારો એક પોહોર જલ કરવો
 પછી તે પતરાં જાહાર કાઢીને તેનાથી ચાર ગણો ગં-
 ઘક નાજવો ને જલ કરવો. તેનો પતરાં જીપર લેપ કર
 વો ને રસ સુકાય તો જીને નાજવો તેનો એક ગોળો
 કરવો. પછી મીનાક્ષી તથા શુકા તથા પુનર્નવા આ
 ત્રણમાંથી ને મલે તે લેઈને કલ્ક કરીને તે ગોળા જી
 પર સારી એક આંગળ લેપ કરીને મુનજુત કરવો.
 પછી એક મનજુત મારલું લેઈને તેમાં તે ગોળો
 મુકવો ને જીપર ગોલાને વડુ સંકુરે ઢાંકવું. પછી તે-
 મારલાના કાન સુધી રેતી જાણી ચારીને લશ્વી. પ
 છી રાખને મીઠું પાણીમાં પતારીને તે મારલાના-

માંએ કપડથી લેપ કરવો વામુસા કરવી. પછી તે
 માટલું થુલા ઊપર ચઢાવવું ને મધ્યમ અગ્ની થાસ
 પોહોર દેવો. પછી તાડુ થાસ એટલે તે ગોલો જા-
 હાર કાઢવો ને સુરણના રસમાં એક દિવસ ખલ
 કરવો તેનો ગોળો કરવો તેથી અરધો ગંધક લેઈને
 ઘીમાં ખલ કરીને તેને તે ગોલાઊપર લેપ કરવો. પ
 છી સંપુટમાં ઘાલીને ઊપર ઘણી મનબુતીથી કાપડ
 માટી કરવી. પછી અડઈઆં છાણાનો ગળપુટ દેવો
 ને તાડું થાસ ત્યારે કાઢવું તે તાંજાની માત્રા ઘણી
 સારી થાય છે ગુણ દેનારી છે. કોઈ તાંજાની મા
 ત્રા જાય તો ઊલટી થાય છે વા ફેર થાય છે પણ =
 આવી રીતે કરે તો કાંઈ થવાનું નહીં ને વળી ઘણો
 ગુણ આપનારી છે.

જીભ રીત - તાંજાનો પઈસો વા પઈસા નેટ
 લુંન્નું પત્રું લેઈને તેને કુવેરના રસમાં તાંજાના લે
 દ્વલો ગંધક નાજીને તે પતરાંને દેવતામાં નાજીને

લાલ કરવાં ને તે કુવેરના રસમાં નાજવા એવી રી
તે એકસો પુટ દેવાં. પછી મુળાનો રસમાં ગંધક
નાજીને તેના પુટ એકસો આપવા. પછી ત્લાંગરા
ના રસમાં ગંધક નાજીને એકસો પુટ આપવા. પ
છી તે પત્રાના સમાન ગંધક લેઈને તેનાથી જમણો
કુવેરનો રસ લેઈને વાટીને સંપુટ કરીને મઈ તે રસ
ને પતરાં મુઢીને ઘણી મનજુતીથી ડાપડમાટી કર
વી. પછી ગન્નપુટ દેવું તેથી માત્રા થાય છે પણ નેને
જાતાં બિલટી થાઅ તેને આપવી નહીં.

પીતળની માત્રા કરવાની ક્રિયા.

પીતળના પતરાં કરવાં પછી લીંબુના રસમાં
તપાવીને નાજવાં એવી રીતે સાત પુટ દેઈને શુધ્ધ
કરવા. પછી તે પતરાના સમાન ગંધક લેઈને આંક
ડાનું દુધમાં બલ કરીને પતરાબિપર લેપ કરવો. પછી
માટીના જે ફલડાં કરવાં તેમાં તે પત્રા ભરીને સંપુટ
કરવો. બિપર ઘણી મનજુતીથી ડાપડમાટી કરવી.

પછી તેને ગનપુટ દેવું. એવી રીતે જો ગનપુટની આં
થ દેવીં એટલે પીતળની માત્રા શુદ્ધ થાય છે. આ
પ્રમાણે કાંસાની પણ માત્રા થાય છે તથા તાંબાની
પણ થાય છે - તાંબું, કાંસું, પીતળને મારવાની
જીલ્લી રીત - નેની માત્રા કરવી હોય તેના સમભા
ગ ગંધક લેઈને ખાકડાના દુધમાં અથવા વડના દુ
ધમાં અથવા ગાયના દુધમાં અથવા નિર્ગુડીનાર
સમાં તે ગંધક વાટીને તે પતરા ઊપર લેપ કરવો. પ
છી સંપુટ કરવો ને ગનપુટ દેવો એવી રીતે જો આં
થ દેવી એટલે માત્રા શુદ્ધ થાય છે.

સીસુની માત્રા કરવાની ક્રિયા.

નાગરવેલીના પાનનો રસ કાઢીને તેમાં મનસીલ
વાટવું. પછી સીસાના પત્રા કરવાં તેના ઊપર તેમ
નસીલનો લેપ કરવો. પછી સંપુટ કરીને ગનપુટ દે
વાં. એવાં પુટ જત્રીસ દેવાં એટલે સીસાની માત્રા
થાય છે તેને નાગેશાર કહે છે.

ખીલ રીત - સીસાને માટીના કલાઈમાં રાખી તે ચુલા બિપર ચઢાવવું. તેનો રસ થાચ્છ જોડતે પીપરાની સુડી છાલ તથા આંખલીની સુડી છાલ સમત્વાગ લેઈને ચુર્ણ કરવું. તેં ચુર્ણ સીસાના રસમાં નાખતે ભવું ને લોઢાના તાવે તેથી હુલાવવું પાણી જરી ન્હાય જોડતે સીસાની માત્રાના ખરોખર મનસીલને ડાંઢમાં ખેલ કરીને તે સીસાની માત્રા તથા મનસીલ જો સર્વેનો સંપુટ કરવો સારી રીતે ડાપડ માટી કરવી પછી ગળપુટની આંચ આપવી. જોવી રીતે મનસીલને ડાંઢમાં સાઠ પુટ આપવાં ત્યારે સીસાની માત્રા થાય છે. જોને નાગેશ્વર કેહે છે. તેનું ખર નાગદેવના નેટલો છે. તે માત્રાને પુરૂષ જાચ્છ તેને ઘણું જળ થાચ્છ.

કલઈની માત્રા કરવાની ક્રિયા.

માટીનું કલાઈ ચુલા બિપર સુડીને કલઈનો રસ કરવો. પછી પીપરાના સુડી છાલ તથા આંખ

લીની સુઠી છાલતેઈને ચુરણ કરીને કલઈના રસ-
માં નાખતે ન્નવું. ને લોઢાના તાવે તેથી હલાવવું.
આવી રીતે જે પોદોર સુધી હલાવવું ને બીપર તેથી
રાણ નાખતા ન્નવું એટલે કલઈની માત્રા થાય છે.
પછી માત્રાના સમત્લાગ હરતાળ તેઈને લીંબુના
રસમાં ખેલ કરવો પછી માટીના જે સંકોરાં લેઈ-
ને તે માત્રા તથા હરતાલ સુઠીને સંપુટ કરવો પછી
સારી મનજુત કાપડમાટી કરવી પછી ગનપુટની
આંધ્ર આપવી. તાહી થાચ એટલે પાછી હરતાલ
લીંબુના રસમાં ખેલ કરીને સંપુટ કરીને ગનપુટ
દેવું. એવી રીતે દસા પુટ દેવાં એટલે કલઈની મા-
ત્રા થાય છે. તેને વંગ કેહે છે.

બીજી રીત— કલઈના વાલવાલ નેંવડા ક-
કડા કરવા પછી લીલાગરી ભાંગ તથા અન્નમો
એ જે કલઈના સમત્લાગ લેઈને સારા મનજુત
કપડામાં બરોઝર પાથરવાં પછી નેમ નવરા ચાવે

તેમ કલઈના કડકા નાજવા. પછી બીપર લાગજી
 નમો નાજીને લેગા ન થાજી તેમ નરવીને એક
 ગોળો કરવો. પછી તેના બીપર ઘણા થીથરાંવીટ
 વાં સુમારેં સાઠથી તે સીતેર પટ થાવાં નેઈએ.
 પછી મોટો ગોળો કરવો ને પથાશ છાણામાં આ
 થી આપવી. ટાડું થાજી એટલે પંથામૃતની લાવ-
 ના આપવી એટલે માત્રા થાય છે તે ઘણી જંથી
 થાય છે તે અકસીર છે ફરીને જીવસે નહીં.

પોલાદ, લોહ, તીજું એની ક્રિયા.

પોલાદનું થૂર્ણ કરીને વાસનવેલીના રસમાં
 જલ કરવો પછી સંપુટ કરીને ઘણી મનજુતીથી
 કાપડમારી કરવી પછી ગળપુટની આંધિત્રણ -
 આપવી. પછી ડોરફેડાના રસની આંધિત્રણ -
 આપવી પછી રાન તુલસીના રસની આંધિ છ
 આપવી. એવી રીતે જારજગ્ની ગળપુટની આં
 થી આપવી તો પોલાદ આદી લોહ માત્રાસારી થાય છે.

ખીલ રીત - તીજાનું શૂર્ણ કરીને તેના ખા
રમો લાગ હિંગાળો લેઈને કોરફડાના રસમાં ખલ
કરવો. પછી જે કોડીઆં માલીના લાવીને સંપુટ
કરીને સારી રીતે કાપડ માટી કરવી પછી ગન્નપુટ
ની આંધ દેવી. તેથી પોલાદ, લોહ, તીખું એ સરવે
ની માત્રા થાય છે.

ત્રીલ રીત - વાસનવેલીના રસમાં વાસ્ત્રી-
ના સ્તનના દુધમાં તથા આકડાના દુધમાં પોલા
દનું શૂર્ણ નાખવું. આ બીપરના ત્રણ ઓશડીના ર
સમાં એકેક રસમાં સાત સાત અળની પુટ દેવા.
એવી રીતે એકવીસ પુટ દીધાં તો માત્રા ઘણીક
સુંદર થાય છે.

થોથી રીત - પારો એક લાળ, ગંધક બેલા
ગ લેઈને બેનું શૂર્ણ કરવું. આ શૂરણને કાનલી
કેહે છે. પછી તે કાનલીના ખરોખર પોલાદનું શૂ-
ર્ણ લેવું પછી કોરફડાના રસમાં તે કાનલી વાસ

મિલાવીને જે પોહોર ખેલ કરવો ને એક ગોળો કર-
વો. પછી તાંજાના વાસણમાં નાખવું બીપર તાં-
જાનું કોડીઠિં ઢાંકવું પછી સુરતી એરંડાની પા-
ના તે બીપર વેટવાં તાપમાં સુકવું. પછી કોઈની
અન્નનો ઢગલો હોય તેમાં ઘટવો દીન ત્રણ સુ-
ધી રાખવો થોથે દીવસે કાઢવો. તેને ખેલ કરી
ને લુગડે થી ગાળવો પછી પાણીમાં નરાક નાખવું
ને તરે તો માત્રા સાચી છે. નહીં તો એ નરસમાં
ફેરીને ગળપુટ દેવો પછી શુદ્ધ માત્રા થાશે.

સર્વ ધાતુની માત્રા કરવાની ક્રિયા.

ધાતુના પત્રા કરવા. પછી મનસીલ, આમ-
લસારો ગંધક એ જેને વાટીને આંકડાના દુધમાં
ખેલ કરવો. પછી એ જે નેટલા વન્ન હોય તેટલા
પત્રા કરવાં તે બીપર લેપ કરવો પછી ગળપુટની
આંધ દેવી. એવી રીતે આંધ બાર ગળપુટની દે-
વી એટલે માત્રા શુદ્ધ થાશે. એ માત્રા પાણીમાં ત-

રસે વાં કોઈ અલમથી ઝવતી ધારો નહીં.

ઊપધાતુનું મારણ તથા શોધનની ક્રિયા.

સોનામુજી, મોરથુધુ, અખરજ, સુરમો, મનસીલ, હરતાલ, કલખાપરી એ સાત ઊપધાતુ ન્નણવી.

સોનામુજી - સોનામુજી ત્રણ ત્માળ, સિંધવ એક ત્માળ એ બેનું શૂર્ણ કરીને લોઢાની કઢઈમાં નાખીને થુલો ઊપર ચઢાવવી. નીચે તાપ કરવો ને માહાળુંગીના પાલાનો રસ અથવા નંખીરાના રસ ઊપર નાખવો પછી નીચે ઊતારીને નંખીરાના રસમાં ન જલ કરવો. પછી તે કઢઈમાં સોનામુજીનું શૂરણ છે તેમાં તે નાખવું. પછી લોઢાના તાવે તે હલાવવું. રસ જળી ન થને કઢઈ લાલ થાઅ એટલે ઊતારવો. તાહું થાઅ એટલે સોનામુજીનું શોધન થયું - હવે મારવાની સીત - સોનામુજીને કરથીના ઊઝારામાં જલ

કરવો પછી તલના તેલમાં જલ કરવો પછી છાંશ
માં જલ કરવો પછી માટીના બે સંકોરાના સંપુંટ
કરવો તેમધ્યે તે નાખવો તેને કાપડ માટી સારી-
રીતે કરવી પછી ગળ પુટની આંચ કરવી એટલે
સોનામુખીની માત્રા થાય છે. — રૂપામાક્ષીકા-
ની ક્રિયા — રૂપામાક્ષીકાનું ચૂરણ કરીને કંટોલી
ના રસમાં એક દિવસ જલ કરવો પછી મેષશૃંગી
ના રસમાં જલ કરવો પછી નંજીરાના રસમાં
એક દિવસ જલ કરવો ને તાપમાં સુકવવો એ-
વી રીતે ત્રણ દિવસ કરવું એટલે તેનું શોધન થ
યું ને માંચવાની રીત સોનામુખીની ને રૂપામુખી
ની અંકન છે માટે તે પ્રમાણે કરવું.

મોરથુથા — બિલાડીની વિષા, પારેવાની વિ
ષા ને મોરથુથુ એ ત્રણ સમત્લાળ લેવાં ને મોર-
થુથાથી દશમો હીસો ટંકણ બાર લેવો. પછી સર
વે એકઠાં કરીને જલ કરવો પછી માટીના બે ઢોઢી-

આ લેઈને સંપુટ કરવો. પછી થોડી ભટ્ટી કરીને આંધિ
દેવી. તાડું થામ્મ એટલે કાઢવું એટલે મોરથુથાની
શુદ્ધી થાય છે.

અખરોજ- અખરોજ લેઈને કોળસામાં ઘા-
લીને ઘમંણી ચા ભુંગરીથી કુંડીને તપાવવું પછી દુ-
ધમાં ખોરવું ને તાડું કરીને તેના બુદાં બુદાં પત્રા ક-
રવો. પછી તાંદળબ્બનારસમાં તથા લીંબુના રસમાં
એ જેના લેગાં કરીને તેમાં આઠ પોહોર તે પત્રા પલા-
રી મુકવો તેથી અખરોજ શુદ્ધ થાય છે. પછી તે અ-
ખરોજ રસમાંથી જાહાર કાઢીને ઘાન્યા અખરોજ ક-
રવી પછી તેને આંકડાના દુધમાં ખલ કરવો ને તેનો
ગોળો કરવો. પછી તેને સંપુટમાં ઘાલીને તેના ઉપર
કાપડમાટી સારી રીતે કરવી પછી ગળપુટની આંધિ
દેવી. એવી રીતે આંકડાના દુધમાં એક હાહાડો ખ-
લ કરવો પછી ગળપુટ દેવો એવી રીતે પુટ સાત દે-
વાં. પછી વડની મુરડીઓમાં એક દિવસ ખલ કરીને

ગનપુટ દેવાં- આપ્રમાણે ગનપુટ ત્રણ દેવાં એટલે
અખરજની માત્રા સારી થાય છે. અખરજને નેમ
ઘણા ગનપુટ દેવા તેમ ઘણો ગુણ કરસે માટે ઘ-
ણા વિદ્વાનૂ વૈદો છે તે સહસ્ત્ર પુટ દે છે, તે ઘણો-
ગુણ કરશે ને સર્વે રોગને મટાડે છે.

સુરમા - સુરમાનું શૂર્ણ કરવું પછી નંખીરા-
ના રસમાં ખેલ કરવો ને એક દિવસ તાપમાં સુક-
વવો પછી સુરમા શુદ્ધ થાય છે. એવી રીતે દીન-
સાત કરવો એટલે રોગ જીપદ જીપયોગમાં આવે છે.
આન પ્રમાણે ગેર, હીરાકસી તથા ટાંકણારની શુ-
ધ્ધી થાય છે. તથા કોડી, શંખ, તરટી, મરડાસિંગી
આસરવેની સુરમાના સારજીન શુદ્ધી કરવી.

મનસીલ - મનસીલને જારીડ કડકાં કરીને
પોટલી બાંધવી પછી જોલા ચંત્રમાં મુકીને ત્રણ દીનરા
ખવી પછી કાઢવી એટલે મનસીલની શુદ્ધી થાય છે.

હરતાલ - હરતાલની પોટલી કરીને જોલા ચં-

ત્રમાં રાજવી. તેમાં રસ નાજવો તેની વીગત- એક
પોહોર. કાંલ ડોલાયંત્રમાં રાજવી. એક પોહોર કોર
ફેડાના રસમાં રાજવો. એક પોહોર તલના તેલમાં રાજવું.
એક પોહોર ચિદ્રેલાના કાઢામાં સીન્વવી. આમમાં
એ ચાર રસના નુદા નુદા રસમાં સીન્વવી એટલે
હરતાલની શુધ્ધી થાય છે.

કલજાપરી - કલજાપરી ડોલાયંત્રમાં માણ
સનું મૂત્રમાં દીન સાત સીન્વવી પછી ગોમૂત્રમાં
દીન સાત સીન્વવી. એટલે કલજાપરી શુધ્ધ થા-
ય છે. ડોલાયંત્ર કરવો તેની રીત - માટલું માટીનું
લેઈને તેમાં નેનો રસ નાજવો હોય તે નાજીને ને
શોધવું હોય તેની પોટલી કરવી. પછી તે પોટલીમાં
ણી ન અડે તેમ રાજવી કેતાં પાણીથી દોઢ આંગ
ળ અધર રાજવી. પછી માટલાળીપર ઢાંકણું ને ઢાં
કવાનું છે તે વચ્ચેથી કાંણુ કરીને તેમાં તે પોટલીને
રસી ઝાંધવી. પછી ઊપર કાપડ માટી કરવી ને થુલા

જીપર થતાવવું ને નીથે અગ્ની કરવો. પછી તે પોટ-
લીમાં ને નળાસ હોય તેનું શોધન થાય છે. વા કો
ઈ ઓસડનો રસ કાઢવો હોય તો તે પોટલીમાં રસ
આવે તે પીલીને કાઢવો. તે રસ પીવામાં આવે છે.

સાત ધાતુનું સત્વ કાઢવાની રીત.

લાજ ૧, નેનામસા ૨, જોકડાનું માંસ ૩, રાંકણ
ખારજ, હરણના સીંગ ૫, ડુધે ૬, સરસવ ૭, તલ-
નો ખીર ૮, સરગવાના ખીન ૯, ગોળ ૧૦, ગાડરાના
કેસ ૧૧, ગુંબ ૧૨, સિંધવ ૧૩, નવ ૧૪, કુટકી ૧૫,
ઘી ૧૬, મધ ૧૭, આ સત્તર ઓસડમાંથી ને મળે તે
લાવીને ને ધાતુનું સત્વ કાઢવું હોય તે ધાતુના આ
ઠમો હિસો એકેક ઓસડ લેવું ને સરવે એકઠુંક
રવું. પછી મારીના બે કુલડાં કરવાં ને તેમાં તે ઓ-
સડો ભરવા. ને જીપર ખીન્નું કુલડું મુકીને સાંધો ન
નળાય તેવી મારી લેવી. પછી કોયલામાં મુકી
ને ધમાણથી ફેંકવું. પછી સત્વ નિકળે છે.

હીરાની માત્રાની ક્રિયા.

વ્યાઘ્રીકંઠ લાવીને તેનું શૂર્ણ કરવું તેમાં હી-
 રો ઘાતવો પછી તેના જીપર લુગડું વેરીને પોટ-
 લી કરવી. સારી રીતે મનજુત કરવી પછી તેને
 દોલાયંત્રમાં ફરથીનો ડાઢો મુકીને તેમાં તે પોટ-
 લી રાખવી. પછી કોદરાના કાઢામાં ત્રણ દીન ચ
 ખવો. એવી રીતે દીન છ સુધી દોલાયંત્રમાં રાખ
 વો. તો હીરાની શુદ્ધી થાય છે—પછી તે હીરો અ
 ણીમાં તર્પવો ને ગધેડાના મૂત્રમાં જોરવો. એવી
 રીતે એકવીશ ફેરા તપાવવો. પછી ઠીકરામાં હર
 તાલ વાદીને તેનો ગોળો કરવો પછી તે ગોળામાં
 તે હીરો ઘાતવો. પછી સારી માટીના જે કુલડાં ક
 રવાં તેમાં તે ગોળો ત્વરીને જીપર હવા નમ્મચ એવો
 જંદો જસ્ત કરવો. પછી કોળસામાં મુકીને ધેમાણની
 કુંડ કરવી. સારી રીતે તપે એટલે જીપર થોડુંક ઘો
 ડાનું મૂત્ર નાખવું. પછી હીરાને બાહ્ય કાઢવો ને

વલી ગંધકના ગોલામાં ગાળીને પાછે એનું ગીતે
કરીને કુંકવું. એવી રીતે સાત ફેરા એનું દૃનિક-
રીને કોળસામાં કુંકવો એટલે હીરાની માત્રા ઘ-
ણી સરસ થાય છે તે માત્રા ઘણા રોળને ઊપ-
યોગી થાય છે.

ખીન્ન રીત - ફીંગ, સીંધવ, કુરચી આદિ
ણનો કાઢો કરીને હીરાને તપાવીને તે કાઢામાં ના
ખવો. એવી રીતે એકવીસવાર તપાવીને તે કાઢા
માં નાખે તો હીરાની માત્રા થાય છે.

ત્રીન્ન રીત - કેકડાનું મૂત્ર કાંસાના વાસણ-
માં લેઈને તેમાં ઘણીવાર હીરાને તપાવે તો હીરા
ની માત્રા થાય છે.

ચોથી રીત - માકણનું લોઈ, મનસીલ એ
ખેનો ખેલ કરીને તેની ગોળો કઠવો તે ગોળામાં
હીરા ભરવો પછી મારીના બે કોડીઆનો સપુટ
કરીને તેમાં તે ગોળો ભરવો. પછી સારી રીતે કા-

પડમાદી કરવી ને ગનપુટની આંચ દેવી તેથી હીરા
ની માત્રા થાય છે.

મણીનું શોધન વા મારણ - વૈદ્યતમણી વા
નીલમણી વા લોહતમણી એનું શોધન નો હીરા
નાં નેવુંન છે માટે તેવી રીતે શોધવો. પછી તે મણી
ને તપાવીને ઘોડાના મૂત્રમાં નાખવો. એવી રીતે
શ્વેતદેવળા તપાવીને પછી મૈંડાસંગીનું સાન્નુભ
ડ સાવીને તેને કુટીને ગોળો કરવો ને તેમાં તે વૈદ્ય-
તમણી ઘાલવો. પછી તેનો સંપુટ કરવો ને સારી રી-
તે ડાપડમાદી કરીને ગનપુટની આંચ દેવી એટલે
મણીની માત્રા થાય છે. તેને વિદ્વાન લોકો વૈદ્યત
માત્રા કહે છે.

સૂર્યકાંતમણી, મોતી વા પરવાલા આ
સરવેનું શોધન વા મારણ - સૂર્યકાંતમણી વા
મોતી વા પરવાલા આ સરવેનું મારણ તથા શોધ
ન એકન છે. એમાંથી નેની માત્રા કરવી જોય તે

ને હરતાલની પોટલી કરીને તેમાં તે રત્ન ઘાસીને પછી ન્નચના રસથી દોભાયંત્ર કરવો તે જ્યેઠ્ઠ પોહો રસુધી સીનવવું તેનું શોધન થયું. પછી ડોરડેડા નોરસ વા થોખાનો રસ વા સ્થીના સ્તનનું દુધ-આત્રણમાં જ્યેઠ્ઠ જ્યેઠ્ઠમાં સાત સાત વેળ ઊત્તું કરીને જોરવું. જ્યેઠ્ઠી રીતે જ્યેઠ્ઠવીસ પુટ થાય જ્યેઠ્ઠલે માત્રા થાય છે.

ખીલ્લી રીત - શોધેલું રત્ન વા મોતી વા પદ્મ વા જ્યેઠ્ઠમાંથી નેની માત્રા કરવી ડોય તે લેઈને ન્ન ઈની રસમાં ખલ કરવો પછી તેનો સંપુટ કરવો ને સારી રીતે ડાપડ માટી કરવી પછી ગળપુટની આંથ દેવી તેથી માત્રા શુદ્ધ થાય છે.

ત્રીલ્લી રીત - આંડડાના દુધમાં સુરોખાર ખલ કરીને તેનો સંપુટ કરીને મંઈને મારવું હોય તેના ખવું. પછી ગળપુટની આંથ દેવી જ્યેઠ્ઠલે માત્રા થાય છે. ડુંગરીના રસમાં પણ મરાય છે તે ગળપુટ

હીંધાથી નરણ થાય છે તે માત્રાને પંચામૃત દેવું
 ને ઈચ્છે નહીં તો ગરમાઈ કરસે.

સીલાભૂતનું શોધન- ગ્રીષ્મઋતુની વખતે
 તે પર્વતમાં મોટા મોટા સીલા થાય છે તે ઘણા તા
 પીને ઘણા ગરમ થાય છે તેથી પાટ ઊઠીને તે-
 માંથી રસ નીકળે છે તેને સીલાભૂત કહે છે. તે સી
 લાભૂત લેઈને તેને ગાયના દુધમાં વા ત્રિફલોના
 કાઢામાં વા માકાના રસમાં ન્તુદા ન્તુદા જોડ દિવ
 સ ખેલ કરવો પછી તે તડકામાં રાખવો તે કોરો
 થાય જોરલે સીલાભૂત શુદ્ધ થયાએ મળવાનું.

સીલાભૂત કરવાની રીત- ને પથરમાંથી
 સીલાભૂત નીકળે છે તે પથર લેઈને તેને તાણીને
 જાત્રીક કડકા કરવા પછી સારૂ ખરખર થાય તેવું
 પાણી ઊઠારીને તેમાં તે પથરના કડકા નાખવા પ
 છી જોડ પોહોર સુધી ઊઠારવા તાજા થાય જોરલે
 તે તુકડા ભણાવાટવા. તેન પાણીમાં તે પથર નુથૂ

રણને તે પાણી એકાંદર કરવું પછી માટીના માટ
લામાં નાખવું પછી તે માટલું તડકે મુકવું ને બીપર
થી પાણી ગરીવલીઆ નેવું થાય તે માટીના કુડા
માલેઈને પછી બીનું પાણી નાખવું વલી તે પા-
ણીમાંથી બ્રાસ નીકળે એટલે તે પાણી કુડામાંલે
ઈને રાખવું વલી પેલું ને પાણી કાઢી લીધું છે તે પ
ણ નાખવું એવી રીતે માસ એક કરવું એટલે પા-
ણીમાંથી સીલાનુત નીકળે છે તે બધું બિન્ન છે
એ સરવે એકાંદરમાં વાલવવો ગરમઈના રોગને મ
ઘડે છે ઘાતુ ઘટ કરે છે તેવું ન્નણવું.

મંડુર કરવાની રીત— ખેરના લાકડાના
કોયલા કરવા પછી નુના લોટના કાટ લાવીને તે
કોયલામાં મુકીને ઘમાણથી કુંકવું લાલ થાય એ
ટલે બીપર ગોમુત્ર છાંટીને ફેરીને કુંકવું વલી ગોમુ
ત્ર છાંટવું એવી રીતે સાત ફેર ગોમુત્રમાં નંજકાર
વા પછી તે કાઢીને બારીક થૂરણ કરવું ને તેથી બ

મણુ ત્રિફલોનો કાઢો કરીને તે માટલામાં ત્રવો.
 પછી તે ચુર્ણ નાખવું તેનું મોં ઘણુ મનજુત થી
 જંધ કરવું ને જીપર સારી રીતે કાપડ માટી કરવી.
 પછી ચડઈગ્ના છાંણાનો ગળપુટ મીટો દેવો તા
 હું થાય એટલે બાહ્ય કાઢવું એટલે તે કાઢાનો
 શુધ્ધ મંદુર થાય છે. તે મંદુર ચીસડમાં વાવરવો
 ગમે તેવા પેટના રોગને કાચદા કરે છે

દ્વાર કરવાની રીત- ને જાડનો ખાર
 નીટળ છે તેના લાકડાં લેઈને ખારમાં પછી તે રા
 ખ લેઈને તેથી ચાર ગણુ પાણી નાખીને સરવે એ
 કાંદર કરવી ને ચાખી રાત ઠરવા દેવું. સવારે તે પાણી
 ફલાવ્યા વિના નરવીને કાઢવું. પછી તે લોડાની ક
 ઢઈમાં નાખવું ને ચુલા જીપર ચઢાવવું. પછી સરવે
 પાણી ખરી નચ એટલે કઢઈના ખુદામાં ખાર ન
 મી રેહે છે. તે નરવીને લેઈ લેવો. તે ખાર ઘણા જી
 પયોગી છે. ને તે ખાર શુધ્ધ કરવાની નરૂર નથી.

માટે ઓસડોમાં આવી રીતે ખાર કરીને વાપરવા
તો ઘણો ફાયદો કરે છે.

ખીચી રીત - નવના ઘાસ લેઈને ખારવું
પછી તે રાખને મોટું માટીનું કુડું લેઈને તેમાં પા-
ણી ભરીને તે રાખ નાખવી. પછી તેને રવઈઆ-
થી ખુબ ચલોવવું. પછી જેથી ચાર કુડાં લેઈને તે
માં તે પાણી ડાઢી લેવું પછી હાલે નહીં તેવી નગા-
માં રાખવું ને રોન સંભારતે રેહેવું. દીન પાંચ થા-
ય એટલે તે પાણી નીચે ખારીક સુઈના નાકાથી
ખારીક છીરુ કરવું તેથી તે પાણી નતું રેહે છે પછી
તે તાપમાં મુકવાં એટલે નવખાર બની આવે છે.

પારા આદિ રસાયણ કરવાની ક્રિયા.

પારો સરવે રોગો જીતનારો છે ને શરીરને
પુષ્ટી કરનાર છે તેવા પારાને ઘણા વિચક્ષણ
ને ઘણા સુગણ લોકોએ સાધન કરી લીધો છે તે
દેહની પ્રા લોકની સિધ્ધિ કરનાર છે. તેના સાત ના-

મગ્ધે—રસેન્દ્ર ૧, પારદ ૨, સુત ૩, હરનંદ, સુત-
 કંપ, રસ ૬, મુકુદ ૭. આ સાત નામ રસાયણ-
 માં ન્યોં આવે ત્યાં પારો બનવાયો— રાઈ તથા લ
 સણ એ બે એકઠાં કરીને વાટવાં પછી તેના બે કુ
 લડાં કરવાં. પછી એક કુલડામાં પારો ભરવો ને
 સામાસામી બે કુલડાં મિલાવી દેવાં કે નરા હવા
 ન બન્ય તેવાં મિલાવવાં પછી લુગડાની પોટલી બાં
 ઘવી પછી દોલાચંદ્રમાં ડાંઠ નાખીને તે પોટલી
 દીનંત્રણ સુધી પડવવી પછી તે પારાને કાઢીને બ
 લમાં નાખીને બીપર ડોર ફેડાનો રસ નાખીને એક
 દિવસ બેલ કરવો. પછી ચિત્રકના રસમાં તથા કં
 ટોલીના રસમાં તથા ત્રિકુળાના કાઢામાં એ સર્વે ર-
 સમાં એકેક દિવસ બેલ કરવો. પછી કાંઠ લેઈને
 તે પારાને ધોવો. ધોઈને તે ચોસડોના રસમાંથી
 પારાને નુદો કરવો પછી બેલ કરવો. પછી તે પારા
 થી અરધો હીસો સીંધવ મિલાવીને બેને લીંબુના

રસમાં એક દિવસ સુધી ઘુટવો. પછી મવડાં વાલ
 સણવા નવસાગર આ ત્રણ ઓસડો પારાના સં-
 મત્તાગ લેવાં ને તે પારાના લેગાં મિલાવવાં. પછી
 ડાંગરના છોડાના કાઢામાં તે સરવે નાખીને જલ કર-
 વો. સરવે એકાંદર થાય તાં સુધી જલ કરવો પ-
 છી તડકામાં સુકવવો. પછી તેનો ગોલ થયેલ આ-
 કાર ગોલો કરવો તેના બિપર હીંગનો લેપ કરવો પ-
 છી તે ગોલો માટલામાં સુકવો ને તે માટલામાં ની-
 હું ત્તરવું પછી તેના બિપર બીનું માટલું બિધુ ઢાંક-
 વું ને જેના વચ્ચે કાપડ માટી ઘણી મનજીત કરવી.
 પછી તે ચુસા બિપર ચઢાવવું ને હેઠલ અગ્ની કર-
 વો. પછી બિપરનું માટલું તપે એટલે તેના બિપર
 પાણીનું પોતું ફેરવતે ન્યું તથા છાંટતે ન્યું. પછી
 તે અગ્ની ઘણો નર નરાત કરવો એવી રીતે મોટી
 આંધિ ત્રણ પોહોર સુધી કરવી. પછી તાડું થાઅ
 એટલે નીચે બિતારવું ને નરવીને તે કાપડ માટી

ઊંઘાડીને ઊપરલા માટલામાં પારો સરવે આવીને વસળી રહેલો હોય તે નળવીને ઊંઘાડી લેવો. તે પારાનાં કુલ શુદ્ધ પારો થયો એમ ન્નણવું. આ ઝો-સડોમાં વાવરે તો સો વરસના માણસને કામ બિ-સાત કરે ને ધાતુ વધારે તેમાં સંદેહ નહીં.

ગંધકનું શોધન - લોઢાની કઢાઈમાં ધીના બીને સારી તપાવવી પછી તેના બરોબર ગંધક ના બવો. તે સરવે એકાંદર થાય એટલે દુધમાં નાખી ને તે ગંધક લેઈ લેવો તે શુદ્ધ ન્નણવો. પછી ગમે તેવા ઓસડોમાં વાપરવો નિર્દોષ થાય છે.

બીજી રીત - ગંધક લેઈને લોઢાની કડબી માં ભુકવો પછી તપાવવો તે લાલ થાય ત્યારે દુધમાં નજકારવો. એવી રીતે એકવીસ વાર નજકારવો-તો ગંધક શુદ્ધ થય છે એવું ન્નણવું.

હીંગલાનું શોધન - લીંબુના રસમાં અથવા લીંબુડીના પાનના રસમાં એક પોહોર સુધી હીંગલો

ખલ કરવો પછી ડમરૂંચંત્રમાં નાખીને નીચે ચઢવી
કરવો- પછી તે બિપરની પારાએમાં નંઈને તરંગે તો
તે હીંગલો શુધ્ધ ન્નણવો- પછી ગમે તે બિપર વાપરવો
નિરદોષ થએલો છે ઘણો ગુણકારક છે.

ખીન્ન રીત- હીંગલો ખલમાં વાટીને મેંઢીના
દુધમાં સાત પુટ દેવાં પછી લીંબુના રસમાં સાત પુટ દે-
વાં એટલે શુધ્ધ થાય છે.

શુધ્ધ થએલા પારાને ખુજ કરવાની રીત-
કાલકૂટ ૧, વલ્લનાલ ૨, શૃંગક ૩, પ્રદીપક ૪, હાલા
હલ ૫, ખસપુત્ર ૬, હારિત ૭, સત્તુક ૮, સીરાદિ-
ક ૯ આ નવ આંસડો મહાવીજ ન્નણવાં- આંકડો ૧,
નીવડુંગ ૨, ધાંતુરા ૩, કલલાવી ૪, કણોર ૫, થનોખ-
ડી ૬, અફીણ ૭ આ સાત બિપવીજ ન્નણવાં- એવી
રીતે સોળ વીજ છે તે ક્રમ કરીને ન્નણવાં- આ મધ્યે
થી એક લેઈને પારાને ખલ કરીને પછી ધોવો પછી
ખીન્ન સાથી ઘોટીને ધોવો તે પણ સાતવેળ ધોવો એ-

વીંશી સોળ વીજ કેતાં નહર સોળના સાત સાત વે
 ણાં ઘોટીને ધોવો એને કરીને પારાની પાંજનુ શોધ-
 ન થાય છે બીડી ન્હતો નથી તેને મુજ કુટીને સુવર્ણ
 દિ ધાતુને તરે કરીને ગસે છે- હવે તે કાલકુટને મ
 હાવિષનું લક્ષણ ગ્રંથમાં રીત કહી છે તે આપારાનું
 શોધન પ્રસંગ કરીને રીકા કરનારો કેહે છે- કાળકુ
 ટવીષ વરણ કરીને સપેત હોય છે તેના બિપર તાંજા
 રંગના બીંદુ પહેલા હોય છે તે ઘણાક છે વા કથિરા
 સરજા દેખાય છે- ને આ વીષ દેવ એને દૈત્યનું ભુ
 ધ્ય થયું ત્યારે મલીનામા ન્ને દૈત્ય તેનું લોઈથી જી
 સન્ન થયું છે- વા એ વીજ પીપરના ન્હડ સરજુંએ
 ન્હડ છે તેનો રસ કેતાં દુધ છે- વા અહીં ક્ષેત્ર, મ
 લ્યા, કોકણ, શંગજેર આ પરવતના બિપર વાતીના
 આગળ ઘણું કરીને છે તે ન્હણવું- વલ્લનાત્ત વીજ છે
 તેના સ્પર્શીના સરજાં પાન થાય છે વા વલ્લનાગ સ-
 રીજેર આકાર થાય છે- તેના ન્હેડે આડ કંઈ થાતું નથી-

વાએ વીજ સોણાખિલ પર્વત પાસે ઘણું કરીને થાય છે
 એમ ન્નણવું. શૃંગડ વીજ ગાયના સીંગડા સરખું
 થાય છે તેને જે કૂંટા થાય છે વા ગાયના સીંગડાને
 ને જાંઘે તો તેથી ગાયનું દુધ રક્ત સરખું થા-
 ચ છે વા તેના પાન આલપાના પાન સરખાં થાય છે
 વા નદીની કીનારે કચિરો થાય છે તે ઠેકાણે ઘણું કરી
 ને થાય છે એમ ન્નણવું. પ્રદીપ્ત વીજ નળનળીત ડો
 ખસા સરખું થાય છે તેની કાંતી રાતી થાય છે મોટા
 ઘાહુ કરનાર છે વા તેના પાન જનુરના પાન નેવાં થા
 ચ છે તેનો જાસ લીધો થી ઘાહુ ઘણો થઈને માણસ તુલ
 ન મરણ પામે છે. આ વીજ ઘણું કરીને સમુદ્ર કીનારે થા
 ચ છે એમ ન્નણવું. હાલાહલ વીજ તાડના પાન સ
 રીખાં પાન થાય છે તેનો રંગ લીલો થાય છે તેના ફ
 જ ગાયના આંધિલ સરખાં ને રંગમાં સફેદ થાય છે.
 તેનું મૂળ ગાયના આંધિજ સરખાં થાય છે તેના આ-
 સ પાસ કાંઈ ઝાડ થાતું નથી. તેની જાંસ લેતામાં ના

એસ મરણ પામે છે એમ ન્હાણું. જ્ઞાનપુત્ર નામું વી-
 જ જ્ઞાનપુત્ર નામક નદી છે તેને કીનારા બિપર ઘણું
 કરીને થાય છે વા તેના પાન જાણરાના પાન નેવાં
 થાય છે. તેના ફળ જાણરાના જી સરજાં થાય છે
 તેનો કંદ મોટો વિશાળ થાય છે. આ વીજ રોગ હ
 રણ વિષે ઘણો બિપયોગી છે. વા રસાયણ વીષે ઘ
 ણો ન્હાવર છે એમ ન્હાણું— હાલી રૂ વીજ ફળ
 હીના જેતરમાં બિત્તન થાય છે તેના પાન ફળદર
 ના પાન નેવાં થાય છે તેની ગાંઠ ફળદર સારજી
 થાય છે. આ વીજ રસાયણથી સમર્થ છે એમ ન્હા
 ણું— સત્કુઠ વીજનું આકાર નવ સરજો થાય છે
 એમ ધોળુ થાય છે. એ લોલ પરવતના ઢેહાણે ઘ
 ણું કરીને થાય છે એમ ન્હાણું— સીરાસ્ટીક વીજ
 સીરઠ દેશમાં બિત્તન થાય છે તેનો કંદ કચ્છના મ
 સ્તક સરજો થાય છે. ફળગરના નેવો વર્ણ થાય
 છે. તેના પાન જાણરાના પાના સરીખાં થાય છે. તેનું

બેર ઘણો મોટો છે. જાવી રીતે નવ વીજ ન્નણવા.

પારાની માત્રાકરવાની રીત - માટીના બે
કુડાં લેઈને એકકુડામાં પાણી ભરવું ને તેના બિપર -
તેના સરખું ઢાંકણ મુકવું તે પાણીને અડે વા ન અડે
તેમ મુકવું. પછી તે ઢાંકણ બિપર માટીનો એક વાટ
કો બનાવીને તેને થુનો થોપડીને તેમાં પારો તથા -
પારાના બરોબર ગંધક મિલાવીને તે વાટકામાં મુક
વો. પછી તેના બિપર બીન્નું કુડું ઢાંકવું. પછી રાજ -
ને સાળબાર મિલાવીને તે બે કુડાને મધ્યે મુકાક
રવી. પછી ચારથી તે દશ છાણાની આંધિ દેવી. પછી
તાડું થાય એટલે પારાને બાહ્ય કાઢીને પારાના બ
રોબર ગંધક મિલાવીને એન રીતે કરીને આંધિ દેવી.
એવી રીતે છ ફેરા પારાને ગંધક મિલાવીને અગ્ની દે
વો. એટલે ગંધકનું નરણ થયું ને તે પારો ઘણો દી
પ્યમાન થાય. તે પારો અગ્ની સરખો થઈને નરવે
કામ કરે છે. કાની પેઠી કે નેમ કોઈ દેવ સાધન કરી-

ને વંશ થાય છે ને સરવે કામ કરે છે તેમ આ પારો
વશ થઈને સરવે કામ કરે છે કેતાં સરવે રોગનું-
માન ઘટાવે છે એમ ભણવું.

બીજી રીત - ઘમાસોષ, પારોર, ફેટકીક, ગં
ઘેકર, નવસાગર પ આ પાંચ ઓસડો સમત્તાગ
લેઈને તેનું ચૂરણ કરવું. પછી લીંબુના રસમાં એક
પોહોર ખલ કરવો. પછી કાંથેની સીસીમાં તે ચૂરણ
લવરવું ને તેના બિપર કાપડ માટી કરવી ને બિપર
ગુડદી બેસાડવી. પછી તેનું મોં બંધાવો પછી મો
ટું માટલું લેઈને તેને તળીયાંને સુઈના સરોજો છેદ
કરવો ને તે માટલામાં તે સીસી મુકવી. તેના ગળા-
સુધી વોળુ ભરવી. સીસીની નળી બિઘાડી રાખવી.
આ યંત્રને વાલુકા યંત્ર કહે છે. પછી તે માટલું થુલા
બિપર મુકવું ને હેઠલ નલનલ અગ્ની કરવો. આ પ્ર
માણે પોહોર બાર સુધી અગ્ની દેવો. પછી તાડું થા
• આ એટલે તે સીસી ઘણી સાંચવીને બાહ્યર કાઢવી.

પછી નરવીને ફોડવી. તેના મોંમાં ગંધક રહે તેટલો
 બુદ્ધો રાજવો ને તેના હેઠલ પારાની માત્રા રહી હો-
 ય તે લેઈને રાજવી. તે ઘણા કામમાં આવે છે ને ઘ
 ણા રાગોને મારી કાઢે છે. તેને દેખીને રોગોના
 સી નય છે પણ માણસનું શરીર નેઈને આપવી
 કારણકે મોટું રસાયણ છે તેથી ઘણા ક્રાયાદા કરસે.

ત્રીજી રીત - આગલીના બી લેઈને બારીક બા-
 રીક વાંટીને તેના બે કુલડાં કરવી. પછી સોણા પુષ્પની ડ્ર
 લ, વાવડીંગ, ખેરની છાલ આ ત્રણ સોસડોનું શૂર
 ણ કરીને તે એક કુલડા ભરવું પછી તેમાં તે પારો
 ભરવો તેમાં કાળા ણિંજરાનું દુધ નાખવું. પછી નેચ
 રવું શૂરણ રહ્યું છે તે બિપર નાખવું. પછી બીજું કુ-
 લડું રહેવું છે તે બિપર મુકીને બેના સારા મનબુત-
 સાંધા મેલવીને એક ગોળો કરવો. પછી મારીના સં
 કોરાં લેઈને સંપુટ કરવો ને સારી કાપડ મઢી કર-
 વી પછી ગળપુટ અગ્નીની આંધ્ર દેવી તે એક આં-

થને માત્રા શુધ્ધ થાય છે તે ઘણા ગુણકારક થશે.

થોથી રીત - કાળા ઊંઝરાના રસમાં પારા ને થોડોડ ખેલ કરીને પછી તેનું ઊંઝરાના રસમાં હીંગ વાટીને તેના બે ફલડાં કરવી. તેમાં તે પારો-તરીને તે ફલડાના સાંધા મનજુતથી જાંધીને એક ગોળો કરવો. પછી માટીના બે કોડીઆનો સંપુટ કરવો પછી તેને ઘણી મનજુત કાપડ મારી કરવી. પછી ગનપુટ અગ્ની દેવો તેથી પારાની માત્રા થાય છે.

પાંચમી રીત - નાગરવેલના પાનનો રસમાં પારાનો ખેલ કરવો પછી કરડોલીના કાંદો એક લેઈ ને તેના ન્હાના મોટા બે કટકા કરવા. પછી મોટા કટકા કોરીને તેમાં તે પારો ભરવો ને ઊપર બીજા કટકો મુકીને સાંધા મેલાવીને કાપડ મારી કરવી. પછી કોડીઆનો સંપુટ કરવો. તેમાં તે કાંદાના કટકા બે-ડીને નાખ્યા છે તે પારા સહિત સંપુટમાં પાલીને તે નાજીપર ઘણી મનજુતથી કાપડ મારી કરવી. પછી

તેને ગજ્જપુટ અગ્ની દેવો તેથી પાનની માત્રા થાય છે તે માત્રા ઘણા રોગને હણે છે.

ન્યરાંકુશ - હરણાના સીંગડાં લાવીને જા રીક કકઠા કરીને માટલામાં ભરવું- જીપર ભાટ નં ભલીના પાનનો રસ નાખીને તેનું મોં જાંધીને થિલા જીપર થિલાવું- પછી જે પોહોર સુધી અગ્ની દેવો. તાડું થાઅ એટલે જાહાર કાઢીને તેનો આઠમો હી- સો સુંઠ, મરી, પીંપર નું પૂરણ કરીને તે માત્રાના - મેલવું પછી એક નિષ્ક પ્રમાણ આપવું તેને કરીને સરવે રોગ નાશ પામે છે- ઘણું કરીને નાગરવેલના પાન- ના રસમાં આપવું તેથી સરવે ન્યર મટાડે છે- એનું નામ ન્યરાંકુશ છે તે સરવે ન્યરને અંકુશમાં રાજે છે.

ન્યરાદિરસ - પારોષ, કલજાપરીશ, હર તાલક, મીરથુથાજ, રાંકણજારપ, ગંધકદ આ છ અોશડો શોધીને લેવાં તે સરવે સમભાગે કરવાં. ને વાટીને કારેલાના પાલાના રસમાં એક દિવસ જલ

કરીને તાંજાનો ડબો લેઈને મીઠા માં ચાલો લેઈને તે
 માંને ઓશાડનો અર્ધા આંગલ પ્રમાણ લેપ કરવોને
 ઢાંકણ બેસારવું. તેને વાલુકાચંચની પેઠી કરીને તે
 શુભાષિપર ચઢાવવું. ને નીચે આઠ પોહોર સુધી અ-
 ગ્ની કરવો. તાડું થાય એટલે બાહ્ય કાઢવું તેને
 ન્વરાદિ રસ કેહે છે. તે રસ ઘણોડ તાવના માન
 ગટાવનાર છે. મરીના શુરણમાં અર્ધો માસો લેતો
 ગમે તેવા તાવને મટાડે છે. એકાંતરીઓ, તાડીઓ,
 ચોથીઓ, એક તાવ એવો છે તે અગ્નીઆર દિવસ-
 સુધી નણાતો નથી ને બારમે દિવસે આવે છે તે
 ને એકાદશો ન્વર કેહે છે તે તાવ ન્નય છે. તથા જી-
 ર્ણ ન્વર કેહેતાં હાડમાં તાવ રહે તે મટે છે. સરવેન્ન
 તના તાવ આ રસથી મટે છે.

શીતન્વરાદિ રસ - હરતાલ ૫, મોરધુથુ
 ૨, તાંજાની માત્રા ૩, પારોન્દ, ગંધક ૫, મનસીલા
 ૬ આ છ ઓશાડો છ છ કર્ષ લેવાં. પછી ત્રિફળાના

કાઠામાં ખેલ કરવો ને તેનોએક ગોળો કરવો પછી
 માટીના જે સંકોરાંના સંપુટ કરી તેમાં તે ગોળાને
 ઘાલીને સારી મજબુત કાપડમાટી કરવી પછી ગળ
 પુટની આંધિ દેવી. તાહું થાઅ એટલે બાહાર કાઢીને
 ખેલ કરવો પછી આકડાના દુધમાં સાત પુટ દેવાં. પ
 છી નિવડુંગના રસના સાત પુટ દેવાં પછી દંતી મુલ
 ના કાઠામાં સાત પુટ દેવાં પછી નસોત્તરના કાઠાના
 સાત પુટ દેવાં. આવી રીતે પુટ દેવાં પછી એક માસો
 પ્રમાણ ગોળીઓ કરવી. તે ગોળી ગોલ માસા છ ત
 થા નાગરવેલ તથા તુરસીના પાન તથા મરી પથિસ
 મોં બાઈને બીપર ગોળ બાવો એવી રીતે દીનત્રણ
 બાવી ને બીપર દુધ પીવું તથા નમ્બવું તે પણ દુધને
 લાત એ જે નમ્બવાં ગમે તેવો તાવ હશેતો નાશ પામેછે.

ન્યરમ્મી ગુટિકા - શુધ્ધ કરેલો પારો એક
 લાગ લેઈને પછી હીરાબોર ૧, પીપર ૨, બાલ હુ
 ડેડ, અકલકરોડ, સરસીઆ તેલમાં શીઘેલો ગં-

ધેકું પં, કહવી વંદાવનની છાલ ફળ દુ એ છ ઓશા
 કથાર થાર લાગ લેઈને પારા સહિત ખેલ કરવો.
 પછી કહવી વંદાવનની ફળના રસમાં ગોરી એક
 માસા પ્રમાણે કરવી. તેમાંથી એક એક ગોળી ગ
 ળોના રસમાં લેવી. એવી રીતે દીન ત્રણ લે તો
 ગમે તેવો તાવ તુરત ન્યય છે.

લોઠનાથ રસ - શુદ્ધ જુલુક્ષિત પારો
 જે લાગ- જુલુક્ષિત ઊપર કોઈ વેમ કરસે પ-
 ણ તે પારાના શોધનમાં જતાવેલો છે તેવો પારો જે
 લાગ- વા શુદ્ધ કરેલો ગંધક જે લાગ. એવોને જ-
 લમાં ગુટીને તેની કાનલી કરવી. પછી પારાથી
 ચાર ગણી કોડીઓ લેઈને તે કાનલી તે કોડીઓ
 માં ભરવી. પછી ટાંકણા ખાર એક લાગ લેઈને ગા
 યના દુધમાં વાટીને તે કોડીઓ ઊપર મુદરા બાંધ
 વી મછીથી કાનળી નીકળે નહી તેવી મનજુત મુદ
 રા કરવી પછી શંખના તુકડા આઠ લાગ લેવા પ-

છી માટીના જે સંકોરાં લેઈને તે દુકડામાંથી ઝરવો
 દુકડો એક સંકોરામાં ભરવો પછી તે કોડીકનો મુ
 કવી. તેના ઊપર શંખના દુકડા ઝરવો છે તે મુક
 વા પછી તે જીન્નું સંકોરું ઊપર મુકીને સંપુટ કર-
 વું. પછી તેને ઘણી મનજુતીથી ડાપડમાટી કવવી
 ને ગનપુટની મોટી આંધ દેવી. તાડું થાય એટલે
 જાદુવાર ડાઠવું. તેને જલમાં નાખીને જલ કરવો તે
 સરવે દુકડા કોડીકોની માત્રા થાય તેને લોકનાથ
 રસ કેહે છે. આ લોકનાથ રસ છ આણોઠી નેટલો
 લેઈને ઓગણત્રીશ મરીનું ચૂરણ કરીને તેમાં, ને-
 ને વાયુનો રોગ હોય તેને ધીમાં આપવો-વા પીત્ત
 રોગ હોય તો માંજણમાં આપવો-વા કફરોગ હોય
 તો મધમાં આપવો-વા એવી રીતે શરીરનું રૂપ ભે-
 ઈને આપવો તો ઘણા રોગોને મટાડનાર છે-અતિ
 સાર-ક્ષય. આંચઢણ. સંચરણી. દુશર્તા. ઝ-
 વ્ની મંદ. બિદરસ. આસ. કાસ. ગુલ્મ. મહાંશ્વાસ

નેને દમ કેહેશે તે એટલા રોગને મટાડે છે- જ્ઞાલો
 કનાથરસની માત્રા ખાઈને ઊપર ધી-ભાત-દુધ
 ખાવું પછી ખાટલા ઊપર નરા સુઈ રેહેવું ને ખાટું
 પદારથ કંઈ ખાવું નહીં- સારિં મીઠું ને મઈ નરાએ
 ખટાસ નથી તેવું દહીં હોય તો તે નમ્યા ઊપર થોડું
 ખાવું- ને વખતે ભુજ લગે તે ન વખતે દુધને ભાત
 ખાવું- જાંજળાનો કલ્હ કરીને શરીરે થોળીને ન્હા
 વું ચા ધી થોળીને ન્હાવું જામથુએ શરીરે ધી થોળ
 વું ન્હાવું તે પાણી ડોભલ લેઈ ને- તે ન પાણી નમ્લું
 તપવવું નહીં તેલને અડવું નહીં- જોરાં- કારેલાં-
 રીંગણાં- નાહાની માસળી- જાંજલી એટલી નણ
 સ ખાવી નહીં- શ્રમ કરવો નહીં- મૈથુનાદિ સ્ત્રી
 સંઘર કરવો નહીં- હીંગ- સુઠ- મરસુર- ડોશિ-રા-
 ઈ- કાંલ જા સરવેનો ત્યાગ કરવો- પિંતા તરેલો
 વીશ્વર કરવો નહીં- રીસ કરવી નહીં- દિવસનું સુ
 વું નહીં- કાંસાના વાસણમાં નમવું નહીં- ને ડ્રેજ

જાથાથી ગળામાં સોસ થાય છે તે રેળખાંવું ન-
 હીં. આ પ્રમાણે ને ન્નરવી શકે તે માણસને આ
 લોકનાથ રસ આપવો. લજાડી તથા બાવાનો લા-
 લથુ હોએ તેને આ રસ આપવો નહીં. સારો દિ-
 વસ ને ઈને વા સારો વાર ને ઈને. પુરણ તિથિ એ
 વામાં વા શુકલ પક્ષમાં વા રોગીનો ચંદ્રમા ને ઈ
 ને આ લોકનાથ રસની પૂન્ન કરીને કુમારીકાને ન
 માડીને તેને પોતાની શક્તી પ્રમાણે કંઈ સોનાનું દા-
 ન આપીને તે કંન્યાના આશીર્વાદ રૂપી વચન-
 લેઈને પછી આ લોકનાથ રસ બાવો. ત્યાર કે બે
 ઘડી થાય પછી ને શરીરને કાંઈ સંતાપ થાય તો
 સાકર. ગાળોનુ સતવ ને વંશલોચન આત્રણ-
 ત્રેણાં કરીને આપવું એટલે તે સંતાપ મટે છે.
 જન્નર. સાક્ષ. દાડમ. સેલડી આ નાણાં સો થોડી
 થોડી બાવ તેને કરીને સર્વ મટે છે વા-ધાણા કુ-
 રીને તેને બીમાં રોડીને બાવા મઈ સાકર નાંજવી.

ઘાણાળોનો ડાઢો ડરીને આરસ મેલાવીને મ
 ઈ મધે નાખીને આપે તો ગમે તેવો તાવ તુરતના
 શાપામશે. વાળો અડુળસાનો ડાઢો ડરીને મઈ
 મધે સાખેર મેલાવીને આરસ આપે તો રક્તપિ-
 ત્ત. ડફ. આસ. સ્વરત્વંગ એ રોગ સરવે મટે છે.
 વા લાંગ શેડીને શૂરણ ડરીને તેમાં આરસ મે-
 લાવીને આપે તો નીસા ન આવતી હોય તેને આ
 વે છે. સંથળ. બાળહુરડે. પીપર આ અોશડનું
 શૂરણ ડરીને તેમાં આરસ ઘાલીને બિના પાણી-
 થી લે તો ગમે તેવો સુખ વા અન્નરણ મટે છે. મ
 ઘ. પીપરથી લે તે ગમે તેવો તાવ મટે છે. દાડમના
 ફૂળના રસમાં આરસ લીએ તો પેટમાં દાલીયા
 સે ડવલુ રોગ થાય છે તે મટે છે. વાતરકત, અો-
 ડારી, મૂળવ્યાધી, નાકની ચાટે લોઈ પડે છે તે સર્વ
 મટે છે. ગળોના રસ ડાઢીને મઈ સાકર મિલાવી
 ને મેં આરસ મિલાવીને નાકમાં લેતો નાકથી લો-

ઈપડતું બંધ થાય છે. - જોરનો મગન પીપર મો
રની પીસીની માત્રા આ ત્રણ એકઠાં કરીને મધ સા
કર મિલાવીને આ રસ મિલાવીને આપીએ તો -
ઓઝારી તથા બિચડી મટે છે. આ પ્રમાણે સરવે
રોગોનો નાર કરનાર છે. આ લોકનાથ રસનેટ
લા પોટલી રસ છે તેને ઠેકાણે મૃગાંક હેમગર્ભ
મોક્ષિદાજ્યાન રસાયનના એના પ્રમાણે વિધિ ક
રી વાપરવા લાયક છે એમ ન્નણવું.

લઘુ લોકનાથ રસ - ડોડીની માત્રા એક -
લાગ. મંડુર એક લાગ. મરીએ જેના નેરલા
આ ત્રણ એકસડો લેઈને ન્ણણ વાંટીને ધીમાં ખ
લ કરવો. પછી ધી સુકઈ નથ એટલે નાગરવેલના પા
નનો રસમાં ખલ કરીને માસ પ્રમાણ ગોળીઓ ક
રવી. એને લઘુ લોકનાથ રસ કહે છે. તે રસ મધ
તથા માંજણ બરોબર લેવો પોહોર પોહોરના આ
તરે લેતો સમાન ક્ષય મટે છે. વા આ પ્રમાણે એક

માંડક લે તો રાંનયદ્ધમાહીને દૂર કરે છે.

મૃગાંડ પોટલી રસ- સોનાના ખારીક પત્રા કરીને તેના સમભાગ શુદ્ધ કરેલો પારો લેઈને જેને લેગાં કરીને કાંથનવૃક્ષના પાનના રસમાં ખલ કરવો. અથવા ત્માટનંતલલીના રસમાં ન્યાંસુધી સરવે-એક થઈ નય ત્યાં સુધી ખલ કરવો. પછી સારો એક પીટ કરવો. પછી સોન્યાથી થોથો ભાગ ટાંકણ ખાર, સોન્યાથી ખમણ મોતીની માત્રા, સોનાના બે રોજર ગંધક એ સરવે લેઈને ખલ કરવો. પછી તે ના ગોળો કરવો ને બિપર માટીનો લેપ કરવો. સુકા ય એટલે માટીના બે સંકોરાં લેઈને સંપુટ કરીને તે ગોળો મંઈ ઘાલીને માટીનું માટલું લેઈને તેમાં મીઠું ભરવું ને વથિમાં તે ગોળો રાખવો. પછી તેના બિપર મીઠું ભરીને બધું માટલું મીઠાથી ભરવું. માટલાન્ત મોંમા બીન્નું માટલું બિધું પાડીને તેને કાપડ માટી કરવી પછી મોટી ગન્નપુટની આંથ દેવી. તાહું

ધાય એટલે જાહાર કાઢીને વલી એનરીતે સર
 વે ઓશડો તથા રસમાં ખસ કરીને એનરીતે મો
 ટી ગનપુટની આંચ દેવી. એવી રીતે બે આંચ દે
 વી તેથી માત્રા શુધ્ધ ધાય છે તેને મૃગાંડ પોટલી
 રસ કેહે છે. આ પોટલી રસ આઠ મરી અથવા
 ત્રણ પીપર મિલાવીને આપવો. વા રોગીની શા-
 ક્તી નેઈને એક ગુંન પ્રમાણે આપવો. વધારે રો
 ગ ઘેરાયલો ને અશક્તિવાન હોય તો ધીમાં આ-
 પવો અથવા મધમાં આપવો. અંતઃકરણ શુધ્ધ કરીને
 શુચિર્ત્વિત થઈને નેમ લોકનાથ રસ સરખું
 પથ કરવું. આ પ્રમાણે આચરણ કરે તો આરક્ષા
 યંત્ર નેઈને આપવું. હીલા માણસને આપવું ન-
 હીં કારણ તેનાથી પથ જરાજર કરાસે નહીં માટે
 માણસનો જરોજર વિશ્વાસ નેઈને આપે તો એટ-
 લા રોગને મટાડ છે. ઠંડું. સંગ્રહણી. શ્વાસઠાસ.
 દાય. આવડણે. મારીરની કાંતી. જલહાની એ સર-

વેરોગને મટાડે છે તથા ધાતુની વધાર કરશે સ્ત્રી
 ઊપર ઘણી પ્રીતી કરશે. પણ રસાયણ છે તેથી
 ઘી તથા દુધ તથા સાકર ઘણી ખાવી.

હેમગર્ભ પોટલી રસ - શુદ્ધ પાસો એકલા
 ગ તેથી થોથો હીસો ખાલ કરેલો સુરમો આ બે-
 થી બમણો ગંધક લેઈને આ સરવે કાંચન વૃક્ષ-
 ના રસમાં ખાલ કરવો. તેનો ગોળો કરવો પછી મા
 દીના બે સંકોરાં લેઈને તે ગોળાને મંઈ ભરીને સં-
 પુટ કરવો ને સારી કાપડમાં ટીકેલો કરવો. પછી એક
 હાત ઊડી ખાડો કરવો તેના નીચે એક સંપુટ મા
 ય એવડો ન્હાનો ખાડો કરવો. પછી તે ન્હાના ખા
 ડામાં સંપુટ મુકીને તેના ઉપર એક આંગલમાં
 જોઈ માટી પુરીને પછી તે ખાડો બધો છાણથી
 ભરીને ને અગ્નિ દેવો. છાણા બરી ન્યત્ર તો બીજાં
 નાખવાં એવી રીતે દીન ત્રણ સુધી ભરી રાખવી
 મઠ્ઠી તાડી થવા દેવી, પછી માંઈ થી તે સંપુટ ફાટવો.

આવી રીતે ભરી કરે તેને ભૂધેર ચંત્ર કેહે છે. તે સં
 પુટમાંથી ઓશડી કાઢીને તેના નેટલો ગંધકાતેઈ
 ને આદુના રસમાં ખલ કરવો પછી ચિત્રકના રસ
 માં ખલ કરવો. પછી મોટા પીલાં કોડાં લેઈને તેમાં
 તે ઓશડ ભરવું. પછી ઓશડથી આઠમો હીસો
 ટંકણાખાર. ટંકણાખારના ખરોખર વસનાગ લેઈ-
 ને ખેને નિવડુંગાના રસમાં ખલ કરીને તે કોડાના
 મોંમાં તેની મુદા કરવી. પછી એક માટલું લેઈ-
 ને તેમાં ધુનાનો લેપ કરવો પછી તેમાં તે કોડાં મુ-
 કવાં. તેના ઉપર જીનું માટલું ઊધું ઢાંકવું ને તેના
 સાંધામાં કાપડમારી કરવી. પછી ગળપુટ અગ્ની
 દેવો. તાડું થાય એટલે જાહાર કાઢીને રાખવું. તે
 બે હેમગર્ભ પોટલી રસ કેહે છે. આ રસ લોકના-
 થ રસ સરીખો છે તેને રીતે ખાવો. ને તે કરતાં વિ-
 રોધ પથ કરવું. અણ દિવસ મિઠાનું પથ કરવું. ને
 આ ઓશડથી ઓકારી થાય તો ગળોનો કાઠો ક-

રીને તંમાં મધ નાજીને પાય તો ઓઝારી મટે. કફ નો ડોષ થાય તો ગોળ ને આદુ એ બે વાદીને આ પવો તેથી કફ મટે છે. વા રેથ લાગે તો લાંગ થો ડી શેડીને મીઠા દહીમાં આપે તો બુલાજ બંધ થાય છે. વા આ રસાયણ માત્રાથી ઊદર સવા દાય. શ્વાસ સંગ્રહણી. અવઠણ એ સરવે રો ગા દુર થાય છે. અગ્ની મદીપ થાય છે. કફ વા યુને મટાડે છે પણ જરોજર પથ પારે તેના કા મની છે.

ગિનમાદરસ — શુધ્ધ કરોલો પારો એકલા ગાંગંધક એક લાગા. સુંઠ. મરી. પીપર આ ત્રણ ઓશાડો તેના જરોજર લેવાં. પછી ઘતુરાના ફે લના રસમાં એક દિવસ બલ કરવો તેની પુટક રવી. તે પુટ ને માણસને સન્નિપાત થયો હોય તેને સુંઘાડવી તેથી સન્નિપાત મટે છે. પુટને ગુ નરાતી છીકણી કેહે છે. તે છીકણી સુંઘાડે, તો મા-

થામાંથી પીત ઊતરે ને સન્નિપણાં ઢેકાણે બેસે.

આંબન રસ - નીપાળાના બીજને જાલ કાઢીને લેવા. મરી પીપર પારો એ સરવે ઓશ ડો સમત્તાળ લેઈને નંલીરાના રસમાં સાત દીવ સ સુધી જલ કરવો પછી તેની ગોળી એક કરવી. તે ગોળી પાણીમાં ઘસીને આંબમાં અંબન કરે તો સન્નિપાત મટે. માથાનો પવન સરજો થાય અંબને થિત્ત ઢેકાણે આવે.

નારાયિ રસ - પારો એક ત્તાળ, ટાંકણા રની લાઈ એક ત્તાળ, મરી એક ત્તાળ, ગંધક પીપર સુંઠ આ ઓશડો ત્રણ મરીથી જમણા, શુદ્ધ કરેલા નીપાળાના બીજ સર્વના સમત્તાળ આ સરવે ઓશડો એકઠાં કરીને જલ કરવો પછી તેની પડી કરવી. એને નારાયિ રસ કેહે છે. આ રસ ન્બુતાજ લેવો હોય તો તેને બિના પાણીમાં બે ગુંન પ્રમાણે આપવી તેનેથી ન્બુતાજ લાગશે તેથી પે-

રત્ના રોગ સરવે મટે છે મલ છુટશે વાયુ બિધ્વળ
તીને પામે તો સરવે નલદીથી મટે છે. બીપર ખી
ચીને ઘણું ધી ખાવું તેથી ઘણો લાગે તો તા-
જા પાણીથી નહવરાવવો.

ઈચ્છાત્નેદી રસ - હીંગલો, ટાંડણ ખારની
લાહી, સુઠ, પીપર, આ ચાર ઝોશાડો ડર્ધ ડર્ધ પ્ર
માણે લેવા. થોડા શુદ્ધ કરેલા નીપાણાનાં બીજ
આ બે ઝોશાડો એક પલ પલ પ્રમાણે લેવાં. આ
સરવે ઝોશાડો એકઠાં કરીને જીણાવાંટીને કપડ
છાણ કરીને પડીઓ કરવી. તે ન્તુલાજ લેવામાં ઘ
ણી બિત્તમ છે. તેની પડી એક ત્રણ ગુંન પ્રમાણે
લેઈને બીપર ગાયનું દુધ પીવું. તેનેથી ઘણો સાતો
નુલાજ લાગશે ને પેટના સરવે રોગ મટે છે. મલનો
અવરોધન મદીને મલ સાફ થાશે.

રાત્ર મૃગાંક રસ - પારાની માત્રા ત્રણ ત્લા
ગ, સીનાની માત્રા અઞ્જરજની માત્રા એક ત્લાગ,

મનસીલ ગંધક હરતાલ અને ત્રણ જોશડો શુધ્ધ
 કરવાં જે જે લાગ લેઈને સરવે એકઠાં કરીને જલ
 કરવો. પછી મોટા મોટા કોડા લેઈને તેમાં તે જો-
 શડો ભરવા. પછી ટાંકણાના બકરીના દુધમાંના
 દીને તે કોડાના મોંમાં મુદા કરવી. પછી તે માટલા
 માં ભરવી ને બીપર બીન્નું માટલું બીંધું મુકવું. પછી
 તેના સાંધામાં કાપડમાટી કરવી ને ગળપુટની આં
 ચે આપવી. તાડું થાય એટલે તેમાંથી જોશડકા
 દીને જલ કરીને રાખવું તેને રાત્ર મૃગાંક રસ કેહે છે.
 આ રસ દશાપીપર વા જોગણત્રીશ મરીનું ચૂરણ
 કરીને મઈ મધ મિલાવીને આ રસ ચાર ચાર ગું-
 ન પ્રમાણ દેવો તેને કરીને ક્ષયરોગ મટે છે.

સ્વયમગ્નિરસ - શુધ્ધ કરેલો પારો અને
 કત્તાગ, ગંધક જે લાગ, આ જેને એકઠાં કરીને
 જલ કરવો. તેને કાનલી કરવી. પછી તેના ક્ષમ-
 લાગ લોહ માત્રા લેવી. પછી તેના ભેગી મિલાવીને

ઝોરફાના રસમાં બે પોર સુધી બલ કરવો. પછી
 તેનો એક ગોળો કરવો તે ગોળો તાંબાના વાસણ
 માં રાખવો. પછી બીપર સુરતી એરંડાના પાને તે-
 ગોળા બીપર વેટવાં. પછી તે ગોળો તાપમાં સુકવ-
 વો. પછી કોઈ અંનનો ઢગળો વા અંન ભરવા-
 નો કોઠાર તેમાં એક પુરૂષ બેડે તે ગોળો રાખવો.
 તે બાર પોર સુધી રાખવો પછી બાહ્ય કાઢવો-
 તો તેની માત્રા થાય છે. તે માત્રાને બલ કરીને પુ
 ગડેથી ગાળીને પાણીમાં થોડી મુકી બેવી તે પાણી
 માં તરસે. પછી તે માત્રાના પુટ દેવાં તે- ઝોરફા
 ના રસમાં સાત પુટ દેવાં ૫. માકાના રસના પુ
 ટ સાત દેવાં ૨. કાંગોલીના રસના સાત પુટ દેવાં
 ૩. કોહોડાના રસના સાત પુટ દેવાં ૪. મુંડીના રસ
 ના સાત પુટ દેવાં ૫. પુનર્નવાના રસના સાત પુટ
 દેવાં ૬. સહુદેવીના રસના સાત પુટ દેવાં ૭. ગરો
 ના રસના સાત પુટ દેવાં ૮. નીલના રસના સાત

પુટ દેવાં ૬૦ નિર્ગુંડીના રસના સાત પુટ દેવાં ૫૦. શિ
 ઝડના રસના સાત પુટ દેવાં ૧૧. આવી રીતે પુટ દે
 વાય એટલે રસાયણ સિધ્ધ થાય છે. એને સ્વય
 મગ્નિ રસ કહે છે. આ રસ વીર્યવાન છે. મોટા મો
 ટા પુરુષોએ કહેલા આ સ્વયમગ્નિ રસ સરવે રો
 ગને મટાડે છે. આ સ્વયમગ્નિ રસ ત્રિકૂળાના
 શૂરણમાં મધ મિલાવીને જે નિષ્કુ પ્રમાણ આપેથી
 સરવે રોગ દૂર થાય છે. વા સુઠ મરી પીપર હ
 રડાં જેહેડાં આંખલાં ઈલાચી નયદ્રૂજ સવીંગ
 આ નવ ઓશાડોનું શૂરણ કરીને માર્છ તેના સમ
 ત્વાગ રસ નાખીને પછી મધ મિલાવીને જે નિષ્કુ
 પ્રમાણ આપ્યું હોય તો ક્ષયરોગ મટે છે. કાસ રોગ
 મટે છે. આગલ લોહનું શૂરણ કહ્યું છે તે માત્રા
 નાખવી. વા રસાયણ કહ્યું છે તે શોષેલું નાખવું જા
 ચું નાખવું નહીં.

સૂર્યવર્તરસ - શુદ્ધ પારો એક ત્વાગને

ગંધક પારાથી અરધો લાગ આબેને કોરકાનાર
 સ્ત્રાં ખલ કરવો. પછી તેને કાનલી કરવી. તે કાન-
 લીના સમલાગ તાંજાના પત્રાં લેઈને તેને તે કલક
 નો લેપ કરવો. પછી માટીનું મારલું લેઈને તેમાં તે
 તરવું. ને મારલા ઊપર બીનું મારલું મુકીને કા
 પડ માટી કરવી. ચુલા ઊપર ચઢાવવું ને નીચે અ
 ગ્ની કરવો. તે એક દિવસ દેવતાની આંધિ આપ-
 વી. પછી તારું થાય એટલે તેમાંથી પત્રા કાઢીને
 ખલ કરવો તેને સૂર્યાવર્તરસ કેહે છે. આ રસને
 ગુંન પ્રમાણે ને માણસને શ્વાસ છે તેને આપવો
 તેનેથી શ્વાસ મટે છે.

સ્વચ્છંદતેરવરસ - શુધ્ધ પારો ૧. લોહ
 માત્રા ૨. સુવર્ણ માત્રા ૩. ગંધક ૪. હર-
 તાલ ૫. જાલ હરડે ૬. એરણી ૭. નિર્ગુડી ૮. સું
 ઠાળ. મરી ૧૦. પીપર ૧૧. ટાંકણા જારની લાહી ૧૨.
 શુધ્ધ કરેલો વઢનાગ ૧૩. આ તેર ઓશાણો સમ-

લાગ લેઈને નિર્ગુંડીના રસમાં એક દિવસ જલ કુર
વો. પછી મુંડીના રસમાં એક દિવસ જલ કુરવો. પ
છી જે જે ગુંન પ્રમાણે ગોળીઓ કરવી. એને સ્વ-
ચ્છંદ ભૈરવ રસ કેહે છે. આ ભૈરવ રસ રાસના.
ગળો. દેવદાર. સુહ. એરંડાનુ મૂલ. આ પાંચ ઓ
શડોનો કાઢો કરીને માંઈ ગુગલ મેલાવીને દેવો.
તેને કરીને સરવે વાયુના રોગ મટે છે.

હંસ પોટલીની રસ - કોડીની માત્રા ૫. સું
ઠર મરી ૩ પીપર ૪ ટાંકણા જારની લાહી ૫ શુદ્ધ
કરેલો વછનાગ ૬ ગંધક ૭ શુદ્ધ કરેલો પારોટ.
આ આઠ ઓશડો સમત્વાળે લેઈને નંતીરાના ર
સમાં જલ કરવો. પછી માસા માસા પ્રમાણે ગો-
ળીઓ કરવી તેને હંસ પોટલી રસ કેહે છે. આ
રસાયણ મરીનું ચૂરણ જરોજર ઘીમાંથી લેવું.
તેને કરીને સંય્રહણી રોગ દુર થાય છે. એનાથી પ
ર મોરી છાસને લાત ખાવો બિત્તમ છે.

ત્રિવિક્રમરસ - તાંજાની માત્રાના જરોજ
 રૂજકરીનું પુષ્પ લેઈને તેમાં તાંજાની માત્રા નાખી
 ન બિડાળવું. કોરી થાય તાંસુધી બિડાળવું. પછી તે
 તાંજાની માત્રા તથા શુધ્ધ કરેલો પારો ગંધક આ
 ત્રણ ઓશડો સમત્તાગે લેઈને નિર્ગુડીના રસમાં
 ખલ એક દિવસ કરવો ને ગોળો કરવો. પછી વા-
 લુકાયંત્રમાં ઘાલીને એક પોહોર અગ્ની કરવો. તા
 ડું થાય એટલે બાહ્ય કાઢીને તેમાંથી ઓશડ કા
 ઢી લેવું. એને ત્રિવિક્રમરસ કેહે છે. આ રસ ખે
 ગુંન્ન પ્રમાણે માહાગુંગીના મૂળના રસમાં અથવા મુ
 ઢા કરીને તેમાં આપવું. એને કરીને અશ્મરી રોગ
 એક મહિનાનો હશે તોએ મટે છે તેમાં સંશય નહીં.

મહાતાલેશ્વર રસ - હરતાલ ૧. સ્વર્ણમા-
 સિકાની માત્રા ૨. મનસીલ ૭. શુધ્ધ કરેલો પારો ૨.
 સીંધધાત્ર. ટાંકણોજાર ૬ આ છ ઓશડો સમત્તાળ
 પારીથી જમણો ગંધક. ગંધકના સમત્તાળ તાંજા

ની માત્રા લેઈને સરવે ઝેડઠી કરીને તેનો ખલ કર-
 વો-પછી નંલીરાના રસમાં પાંચ દિવસ સુધી ખૂબ
 કરવો-પછી માટીના જે સંડોરાં લાવીને તેમાં ભરવું
 તેને સંપુટ કરવો સારી રીતે ડાપડમાટી કરવી પછી
 લૂઘર યંત્રમાં ગન્ પુટ દેવો-લુઘર યંત્ર કરવાની રી-
 ત ઝે છે ને-ભટીનો ખાડો કરીને તેમાં સંપુટ રહે
 તેટલો નાહાનો ખાડો કરીને તેમાં તે સંપુટ મેલી-
 ને ઊપર ઝરઘે તસુ માટી પુરીને પછી છાણા પુરી-
 ને સળગાવે તે લુઘર યંત્ર કેવાય છે-પછી તાડું થા-
 ય ઝેટલે ખાહાર ડાઠીને પછી નંલીરાના રસમાં
 પાંચ દિવસ ખલ કરીને ઝેન રીતે લુઘર યંત્રમાં
 પડવવું-ઝેવા સાત પુટ દેવા તારે માત્રા થાય છે-
 તે માત્રા છ પલ લેવી-તાં ખાની માત્રા જે પલ લે-
 વી-તોહ માત્રા ચાર પલ લેવી-ઝે અણ માત્રા ઝે-
 ડઠી કરીને ખલ કરવો પછી નંલીરાના રસમાં
 ૩ દિવસ ખલ કરવો-પછી માટીના સંડોરાં જેમું સં .

પુટકીને તેમાં તે ભરવું. સારી રીતે કાપડમારી ક-
 રીને ફલકા અગ્નીની ગળપુટ આંચ દેવી. તાડું થા-
 ય એટલે બાહાર કાઢીને તેનાથી તીન્ને હીસો શુ-
 ઘ્ય કરેલો વછનાગ લેઈને બારીક વાટીને તેના લે-
 ગો કરવો. એને મહાતાલેશ્વર રસ કહે છે. આ ર-
 સ અડધા નિષ્ક્ર પ્રમાણ લેસના ધીમાં આપવો.
 તેના બીપર તરત ધી મધ એકઠાં કરીને તેમાં
 બાવથાનું ચૂરણ કરીને એક કુર્ષ પ્રમાણ કરી
 ને મઈ તે માથા નાખીને આપવી. તેને કરીને સારા
 શરીરમાં કોડ નીકરેલ હસે તે નાલદીથી મટે છે. વા-
 ગમે તેવા રોગના હસે વા ગમે તેટલા દિવસના હસે
 તોએ મટે છે તેમાં ભુલ નહીં.

• કુષ્ઠ કુઠાર રસ - પારાની માત્રા ૧ ગંધક ૨.
 લોહ માત્રા ૩ તાંબાની માત્રા ૪. ગુગલ ૫. હરડાં ૬
 બેહેડાંગ આંબલાં ૮ બકામતી બીના કૂલ ૯ ધિન્ન
 ૧૦ સિલાનુત ૧૧ આ અગીઆર ઓશડો એકુ-

એકુ ઓશઠ શોલ શોલ શાણ પ્રમાણે લેવાં. વાંચોશ
 ઠ શાણ કરંન જીન લેવાં. પછી સરવેનું જારીક ચૂ
 રણ કરવું. પછી અજરકની માત્રા ચોશઠ શાણ પ્ર
 માણે લેવી તે ચૂરણમાં મેલવવી પછી ધીનું રીતું મા
 દીનું વાસણ લેઈને તેમાં ધીને મધ મિલાવીને મેં
 તે ચૂરણ મિલાવવું પછી રાજવી તેને કુષ્ટ કુઠાર
 સ કેહે છે. આ રસ જે નિષ્ક પ્રમાણે આપવું. તેને
 કરીને સરવે નતના કુષ્ટ વા ગલત કુષ્ટ નલદી મટે છે.

ગિદ્યાદિત્યરસ - શુધ્ધ કરેલો પારોગંધ
 ક એ જે કોરકેડાના રસમાં જલ કરીને તેનો ગો-
 ણો કરવો. તે ગોળો માટલામાં રાખીને પરથી ત્રણ
 ગણી તાંજું લેઈને તેની વાટકી કરીને તે ગોળાના
 ઊપર ગિધી વારવી. તેના સાંધામાં રાજ સારી પેઠે પુ
 રવી. પછી સાંણ પાણીને એકાંદર કરીને તે વાટકી
 ને લેપ કરવો. પછી તે માટલાના ચુલા ઊપર ચઢા-
 વવું. પછી મોટા અગ્નીની નળ જે પોહોર શુધ્ધી

દેવોન્નાડું થાય એટલે તેને જલમાં નાજીને પુટ દેવાં
 તેના ઓશડાં—કારાણોજરોવ. ચિત્રકર. હુવડાંક
 જેહેડાં ૪. અંજરાં ૫. જાવરની સીંગનો મળેનોગ
 રત્ન ૬. વાવડીંગ ૭. જાવચી ૮. આ આઠ ઓશડો
 નો કાઢો કરીને તે રસાયણને તે કાઢાનાં એક દિ
 વસ જલ કરવો. પછી કોશ્ થાય એટલે તે રસાય-
 ãને ઊદ્યાદિત્ય રસ કેહે છે. આ રસાયણ જેર-
 ની સાતનો કાઢો કરીને મળે જાવચાનું પૂરણ ત્રણ
 સણ નાજીને તે રસાયણ આપવું અથવા ગાયના
 દુધમાં આપવું અથવા ત્રિફળાના કાઢામાં આપવું.
 તેને કરીને વિથર્થિદારોગ મટે છે. વિથર્થિદારોગ ઘ-
 ણુ કરીને અળખાસે નહીં માટે તેની રીત એટલે તેનું
 રૂપ કહું છું. ઘણું કરીને પગ ફાડે છે તથા તબ્બા
 ર મળેને લાગુ છે દાહ કુષ્ઠ વાતરક્ત એ રોગ સ-
 રવે મળે છે. આ ઊદ્યાદિત્ય રસ જાતાં જાતાં પાં
 ચથી સાત દિવસ થાય એટલે તેના આંગુળિપર

એકદમ ગરમાઈ ફુટી નિકળે છે તેને ચોપડાવનું -
 ઝોશડ - તાલના ફૂલ ૫. ગુંન ૨. હીરાકસી ૭. ધું
 તુરો ૪. હાંસપદી ૫. સૂર્યા ફૂલ ૬. થુકા ૭ આ સા
 ત ઝોશડોને મૂળ સહીત લેઈને સાત દિવસ સુધી
 તે કોડાને લેપ કરવો. તેથી તે કોડા ગમે તેવા હુશે
 તોએ મટે છે. ધોરા કોડ સાધ્ય હુસેવા અસાધ્ય હ
 શે તોએ મટે છે એમાં સંશય નહીં. લેપ કરવાનો -
 જીને ખંડાર - ગુંન ૧ થી નકને જારીક વાટીને થૂ
 રાણ કરીને તે પાણીમાં લેપ કરે તો કોડ મટે છે. વા
 મનસીલ તથા હાંગડીની રાખ વાટીને લેપ કરે -
 તો કોડ મટે છે ને લાલ સરીખા થાય છે. આ રસા
 યણ દીન ચળિદ ખાવું ને પથ જરોજર કરવું. ને
 પથ થુકે તો મરે માટે ના થુકવીને વઈને પણ એવા
 માણસને આ રસાયણ આપવું નહીં. તેમાં નશન
 લેન નહીં.

સર્વેશ્વર રસ - શુધ્ધ કરેલો પારો ચરપણ

પ્રમાણે લેવો. ગંધક એક પાંચ પ્રમાણે લેવો. પછી એ
 જૂનો એક પોદ્દોર સુધી જલ કરવો. પછી તાંબાની ત્રા
 ત્રા, અજરોજની માત્રા, લોહની માત્રા, શા હીંગળો-
 આથાર ઓશડો ચાર ચાર પાંચ પ્રમાણે લેવાં. સુવ
 ણીની માત્રા કૂપાની માત્રા આજે દશ દશ નિષ્ક લે
 વી. હીરાની માત્રા એક માસા પ્રમાણે લેવી. હરતા
 લનુ સત્ત્વ જે પાંચ પ્રમાણે લેવું. આ સરવે તે પાના
 તથા ગંધકની કાનલી કરી તેના ત્રેણુ કરીને નં
 લીરાના રસમાં એક દિવસ જલ કરવો પછી ઘત્તુ
 રાના રસમાં એક દિવસ જલ કરવો પછી અરડુ
 સાના રસમાં એક દિવસ જલ કરવો. નિવડુંગીના
 રસમાં એક દિવસ જલ કરવો આકડાના દુધમાં
 એક દિવસ જલ કરવો. જકામ લીજડીના રસમાં
 એક દિવસ જલ કરવો. કર્ણના મૂલના રસમાં એ
 ક દિવસ જલ કરવો. પછી તેનો એક ગોળો કરવો.
 તે ગોળો વાલુકાંચંત્રમાં મુકીને ત્રણ દિવસ સુધી અ-

જિ દેવો. તાડું થાય એટલે જાહાર કાઢીને તેજાથી
 રસાયણ જાહાર કાઢી લેવું. પછી શોધેલું વછનાણ
 નું શૂરણ એક પલ પ્રમાણે. પીપરનું શૂરણ જે પલ
 પ્રમાણે આરસાયણમાં મેળવવું એટલે માત્રા શુદ્ધ
 થઈ. એને સર્વેશ્વર રસ કહે છે. આરસાયણ જે
 ગુંન પ્રમાણે મધમાં આપવું. તેના બીપર તુરત જા-
 વશી વા દેવદારનું શૂરણ એક ડર્બ પ્રમાણ એરંડેલ
 તેલ મેલાવાને આપવું. તેણે કરીને ધોલા કોડ વા મ-
 દીક કોડ એ સરવે તુરત મટે છે. સરવે ન્તના કોડ
 મટે છે પણ પથ જરોજર કરવું તો જાવું.

સ્વર્ણાદિરીરસ - થોડ પલ પાંચ લેઈને
 એક માટલામાં છાશ લરીને તેમાં થોડ નાજીને બિ-
 ઝરવી પછી તે છાસ નાજી દેવી. પછી દુધમાં બિઝર-
 વીને તે દુધ નાજી દેવું. પછી તે થોડને ધોઈને રા-
 જવી. પછી મરી જે પલ પારોની માત્રા એક પલ
 લેઈને આ ત્રણને એકઠા કરીને જલ કરવો. તેને

સ્વર્ણાક્ષિરીરસં કહે છે. તે રસ નિષ્ક્રમમાણ લે તો
રુપતી ડોષ મટે.

પ્રમેહજઘરસ - પારાની માત્રા ૧. કાંતીલો
હની માત્રા ૨. લોહની માત્રા ૩. શુદ્ધ કરેલો સીસા
ઘત ૪, સુવર્ણાભક્ષિહની માત્રા ૫, મનસીલ ૬.
સુઠ ૭, મરી ૮, પીપર ૯, હરડાં ૧૦, બેહેડાં ૧૧,
આંજરાં ૧૨, કવઠીનું ફેલ ૧૩, આંડોલીબીન ૧૪,
હળદર ૧૫. આ પન્નર ઓશડો સમ તાણ લેઈને
માત્રાવના ચૂરણ કરવું. પછી માત્રાના ચૂરણ એ
કઠાં કરીને માઢાના રસમાં જલ કરવો પછી છાં
યમાં સુકાય એટલે ફરીને તેના રસમાં જલ કરી
ને છાયામાં સુકવવો. એવી રીતે માઢાના રસમાં
વીસ પુટ દેવાં. તેને પ્રમેહજઘરસ કહે છે. આ
રસ નિષ્ક્રમમાણ લેઈને મધમાં મિલાવીને લેવે
તેણે કરીને મહા પરમા મટે છે. વા જઝામલી જડી-
ના બીન છ લેઈને તેનું ચૂરણ કરીને ચોખાના

ધોરામણમાં એક પલ પ્રમાણે લેવું. વાંચૂરણું જે
નિષ્કુ પ્રમાણે બી મિલાવીને તેમાં તે રસાયણ દિવા
વીને લેતો ઘણા દિવસનો પરમો મટે છે.

વની રસ - પારો ચારલાગ. ગંધક આઠ
લાગ. હુલદર ૧. ફીરડાં ૨. જેહેડાં ૩. આંખરાં
૪. હરડે દલ ૫. આ પાંચે ઓશડો જે જે લાગ.
નીશોત્તર ૧. શોધેલા નીપાળાર ચિત્રક ૩ આ ત્રણ
ઓશડો ત્રણ ત્રણ લાગ. સુક ૧ મરી ૨ પીપર ૩
દાંતીમૂલ ૪ નીચ આ પાંચે ઓશડો આઠ આઠ
લાગ લેઈને સરવે ઓશડોનું ચૂરણ કરીને નાહા-
ની અરણીના રસમાં ખેલ કરીને સુકવવું. ફરીને તે
ન રસમાં ખેલ કરીને સુકવવું. એવી રીતે અરણી
ના રસના પુટ સાત દેવાં ને સુકવવો પછી લાંગાંશના
રસમાં પુટ સાત દેવાં પછી ચિત્રકના રસના પુટ સા
ત દેવાં પછી એરંડેલ તેલના પુટ સાત દેવાં. એવી-
રીતે એકેઠ રસના પુટ સાત દેઈને નિષ્કુ નિષ્કુ મ.

સાણેં ગોળીઓ કરવી. તેમાંથી ગોળી એક જીના
 ફાણીના સાથે આપવી તેણે કરીને નુલાજ થાય
 છે. ઘણો લાગે તો મોરી છાસમાં મીઠું નાખીને
 તે લાતના સાથે ખાવી. મીઠાન સાટે સીંધવ ખા
 વું પાણી જીનું આપવું. આ રસાયણને માહાવની
 રસ કહે છે. તેનાથી નુલાજ લાગીને પેટના રો-
 ગ સરવે મટાડ છે.

વી દાઘર રસ - ગંધક ૫. હરતાલ ૨. -
 સ્વર્ણ માક્ષિકાની માત્રા ૩. તાંજાની માત્રા ૪. મન
 સીલ ૫. શુદ્ધ કરેલો પારો ૬. આ છ ઝોશડો
 સમલાગે લેઈને ખલ કરીને પીપરીના કાઠામાં
 એક દિવસ ખલ કરવો. પછી નિવડુંગાના રસ
 માં એક દિવસ ખલ કરવો. એને વી દાઘર રસ
 કહે છે. આ રસ અરધા નિષ્ક પ્રમાણે મધમાં
 આપે તો તેને કરીને ગુલ્મરોગ વા પેલીદોદર છઞ
 હીનેમાં એવા પેટના ત્વાતરોગ છે તે સરવે મટે છે.

ત્રિનેત્ર રસ - ટાંકણાખાર ૧. હરણાનું સીંગ
 ૨. સુવર્ણભાત્રા ૩ તાંબાની ભાત્રા ૪ પાશનીયા
 ત્રા ૫ આપંથિ ઓશડો સમલાગ લેઈને આદા-
 ના રસમાં એક દિવસ સુધી ખલ કરવો. પછી
 માટીના સંકોરાં લેઈને તેનો સંપુટ કરવો. તેમાં તે
 ઓશડો ભરીને કપડાં માટી કરવી. પછી હલકા અ-
 ગ્નીથી ગળપુટ દેવાં. પછી તાડું થાય એટલે બાહ્ય
 ર કાઢવું તેને ત્રિનેત્ર રસ કહે છે. આ રસ એક
 માસા પ્રમાણે મધ મિલાવીને મઈ ધી મિલાવીને
 આપવો ઊપર તુરત સીંધવ ૧ ળકે ૨ હીંગશોડી-
 ને ૩ આ ત્રાણું ચૂરાણું કરીને મઈ ધી તથા મધ
 મિલાવીને આપવું તેને કરીને ચાકતી શુભ ગમે-
 તેવું હશેવા ગમે તેટલા દિવસનું હશે તોએ મટે-
 છે તેમાં સંશય નહીં.

ગાનકેશરી રસ - શુદ્ધ કરેલો પાસોએ
 કલાગ ૧ ગંધક બે લાગ ૨ એ બેને એકઠાં કરીને

એક પોહોર જલ કરવો - પછી તે બેના બરોબર
 રુધ્ધ કરેલું તાંબું લેઈને તેનું કુલડું કરીને તેમાં
 તે ઝોશડ નાખવું - પછી તેના બિપર ઢાંકણું બે-
 સારીને પછી માટીનું માટલું લેઈને તેમાં મીઠું
 ભરવું ને વચે તે ઝોશડવાલું કુલડું મુકવું - ને બિ-
 પર મીઠું ભરીને તેને મોં બિપર બીનું નાહાનું મા-
 ટલું બિધું ઢાંકવું - તેના સાંધામાં કાપડ માટી કર-
 વી પછી ગળપુટથી મોટો ખાડો કરીને તેમાં છ
 આલમરીને તેના વચેમાં તે માટલું મુકવું - પછી અ-
 ગ્નીની આંચ આપવી - તાડું થાય એટલે બાહાર
 કાઢીને તે કુલડું બલમાં બલીને ચૂરણ કરવું - તે
 ને ગળકેશરી રસ કેહે છે - આ રસ બે ગુંન પ્રમા-
 ã આપવું - તે આપવાની રીત એ છે કે બીડાના પા-
 નના તુકડામાં આપવું ને બિપર તુરત હીંગ શેડે-
 લો ૧ સુંદર ૨ ૩ વેબંડ ૪ મરી ૫ આ પાંચ
 ઝોશડોનું ચૂરણ કરવું તે બિના પાણીમાં રહેકે

ર્ષ પ્રમાણે આપવું. તેને કરીને ને અસાધ્ય શુંજ છે
તે નલદીથી મટે છે.

અગ્ની મુખરસ - શુધ્ધ કરેલો પારો ૧
શુધ્ધ કરેલો વછનાગ ૨ ગંધક ૩ અનમોચ ૪ હ
રડા ૫ જેહેડાં ૬ આંબરાં ૭ સાલજાર ૮ નવ-
જાર ૯ ચિત્રક ૧૦ સીંધવ ૧૧ ભરૂં ૧૨ સંચલ
૧૩ વાવડીંગ ૧૪ સમુદ્ર મીઠ ૧૫ કુંઠ ૧૬ મરી
૧૭ પીપર ૧૮. આ અઠાર ઓશાડનું ધૂરણ ક
રીને તેમા નંજીરાના રસમાં ખેલ કરવો. તેની મ
રી પ્રમાણે ગોળીઓ કરવી. તેમાંથી એક ગોળી
ખાય તો સરવે અન્નરણ મટે છે.

અન્નરણ કંટક રસ - શુધ્ધ કરેલો પા
રો ૧ શુધ્ધ કરેલો વછનાગ ૨ ગંધક ૩ આંબરાં
ઓશાડો સમત્લાગ. મરી તે સરવેના સમત્લાગ લે
ઈને સરવેને વાંટીને ભળું ધૂરણ કરવું. પછી રીં-
ગણીના રસમાં ખેલ કરીને ખાયામાં ત્રુકવવો. બલી

રીંગણાના રસમાં ખેલ કરવો ને છાયામાં સુકવવો.
 એવી રીતે એકવીશ પુટ રીંગણીના રસમાં દેવાં.
 પછી ત્રણ ગુંન પ્રમાણે ગોળીઓ કરવી. એને અ
 ળ્ઠર્ણકંટક રસ કેહે છે. આ રસાયણની એક ગો
 ણી સવારમાં લે તથા એક સાંને લે બિપર પાણી
 પીવું તેને કરીને સરવે અળ્ઠર્ણ વા મોડ સી મટે
 છે. પુટ દેવાં રસ લેવો તે રીંગણીના ફળનો લેવો.
 વાંગોળી બિપર પાણી પીવું તે તાડું પીવું. આ રસા
 યણ ઘણુ બિત્તમ છે. પથ જરોજર કરવું.

મંથાનુ ભૈરવ રસ - પારાની માત્રા ૧. તાં-
 જાની માત્રા ૨ ફીંગ ૭ પાજાણ મુજ ૪ સીંધવ ૫
 ગંધક ૬ દુરતાલ ૭ કટુકી ૮ આ આઠ ઝોશડો
 સમંત્રાગ લેઈને માત્રા વિના ઝોશડોનું સરવેનું ચૂ
 રણ કરવું. પછી માત્રા નાજીને ખેલ કરવો. પછી પુ
 નર્નવીનાં રસમાં એક દિવસ ખેલ કરવો પછી દે
 વડાંગરીના રસમાં એક દિવસ ખેલ કરવો. પછી

તાંજળનના રસમાં એક દિવસ જલ કરવો. પછી ક
 ડવી દોડકીના રસમાં એક દિવસ જલ કરવો. એ
 વીરીતે જલ કરીને તેની ગોળીઓ કરવી. એને
 મંથાનુલેરવરસ કેહે છે. આ રસ એક માસા પ્રમા
 ò મધમાં લેવો તેના ઉપર લીંજડાની છાલનો
 ડાડો કરીને પીવો તેણે કરીને ડક મટે છે.

વાત નાશ રસ — પારાની માત્રા ૧ સોનાની
 માત્રા ૨ હીરાની માત્રા ૩ તાંજાની માત્રા ૪ લોહમા
 ત્રા ૫ સ્વર્ણમાક્ષિકાની માત્રા ૬ હરતાલ માત્રા ૭ શુ
 ધ્વ કરેલા સુરમા ૮ મોરધુથાની માત્રા ૯ અક્રીણ
 ૧૦ આ દશ ઓશડો સમભાગ. સીંધવ ૧ સંથ-
 ળ ૨ જીઠલવણ ૩ જાંગડીજાર ૪ સમુદ્ર મીઠા ૫
 આ પાંચ ઓશડો મલીને એક લાગડેહતો ઊ-
 પરના ઓશડો એકેક તોલો હોય તો આ પાંચજા
 ર મલીને એક તોલો લેવો. એ સરવે એકઠાં કરીને
 નીવડુંગાના દુધમાં એક દિવસ જલ કરવો પછી

માલીના જે શંકોરાં લેઈને સંપુટ કરવો. કાપડ-
 હારી કરવી ને તુધર ચંદ્રમાં નાજીને અગ્ની દે-
 વો. તાડું ધાય એરલે જાહાર કાઢવું. તેમાંથી
 જોશડ લેવાં. તેને વાતનાશરસ કેહે છે. આર
 સ એક માસા પ્રમાણે આદાના રસમાં આપવો.
 જીપર પીપરી મુળનો કાઢો મઈ પીંપરીનું ચૂરણ
 નાજીને આપવું. તેને કરીને સંપૂર્ણ આદેપકા
 દિડ વાયુ મટે છે.

કનક સુંદરી રસ - ઘેતુરાના જીન આઠ
 સાણ. પારો જાર સાણ. ગંધક જાર સાણ. તાંજાની
 માત્રા જે સાણ. અજરકની માત્રા ચાર સાણ. સ્વર્ણ
 માદિકા માત્રા જે સાણ. જંગ માત્રા જે સાણ. સુરમા
 શુધ્ધ કરેલા ત્રણ સાણ. લોહ માત્રા આઠ સાણ. શુધ્ધ
 વછનાળ ત્રણ સાણ. કળલાવીનું મૂળ એક પલ. આ
 પ્રમાણે સરવે જોશડો લેઈને જારીક કરીને જલમાં
 જલીને લીંબુના રસમાં એક દિવસ જલ કરવો. પછી

માટીના સંકોરાં લેઈને તેમાં તે ઝોશડો ભરીને સં-
પુટ કરવો. સારી રીતે કાપડમાટી કરવી પછી ગળપૂટ
ની આંધ્ર આપવી. તાડું થાય એટલે જાદાર કાઢી-
ને જલમાં જલીને રાજવું. એને કનક સુંદર રસ કેહે
છે. આ રસ આદાના રસમાં અથવા લસણના ર
સમાં નાખીને આપવો. તેને કરીને મોટો દુર્ઘટ સ
ન્નિપાત હશે તો આ મટે છે. વા ધોલા કોડ મટે છે.
વા જીન્નં સરવે કોડ. વિસર્પ. ભગંદર. ન્યર વીસ
દોષ. અન્નરણ એ સરવે રોગ નાશ પામે છે.

સન્નિપાત ભૈરવ રસ— શુદ્ધ કરેલો પારો
ત્રણ કર્ષ. ગંધક ત્રણ કર્ષ લેઈને તેની કાનલી કર
વી. પછી રૂપાની માત્રા ૫. અજરેજની માત્રા ૨. તાં
જાની માત્રા ૩. જંગ માત્રા ૪. નાગ માત્રા ૫. લોહ-
માત્રા ૬. આધા માત્રા એક એક કર્ષ કર્ષ લેઈને
તે પારા ગંધકની કાનલીમાં સરવે એકાંદર કરવું.
પછી સરગવાની જલના રસમાં એક પોહોરુ જલ

કરવો. પછી લાટ ન્નલલીના રસમાં એક પોહોર જ
 લૂં કરવો. સુંઠના કાઢામાં એક પોહોર જલ કરવો.
 જોરફળના રસમાં એક પોહોર જલ કરવો. તાંદળ-
 નના રસમાં એક પોહોર જલ કરવો. એવી રીતે નુ
 દા નુદા જલ કરવો. પછી તેના ઊપર લુગડાનો કટ-
 ડો વીટીને તે ગોળો કાંસાના પાલામાં મુકીને ઊપ
 ર જીંબે પાલો ઊંધો ઢાંકવો. પછી કાપડ માટી ક
 રવી. પછી માટીનું માટલું લેઈને તેમાં અરધ સુધી
 મીઠું લરીને તે ગોળો મુકીને ઊપર પાછી મીઠું લરવું.
 મધ્યે તે કાંસાનો સંપુટ રાખીને તે માટલાનું મોં ડાં
 ઘ કરીને ચુલા ઊપર ચઢાવીને નીચે અગ્ની એક
 પોહોર સુધી કરવો. તાડું થાય એટલે ઊતારીને તે
 ગોળો જાહાર કાઢીને તેનું શૂરણ કરવું. પછી પોવલા
 નું શૂરણ કરીને એક કર્ષ. વા શોધેલો વછનાગ એ
 ક સણ કાળા સાપની કાંચલી લેઈને તે સરવે રસા
 યણમાં નાખીને જલ કરવો. પછી કાંસાની કુપીમાં

ઘાલીને તેના માં બીપર માટીની ગુરદી જેસારહી. પ
 છી તેના બીપર કાપડમાટી કુરવી. પછી તે કુપી વા
 લુકાયંત્રમાં ઘાલીને તે ચુલા બીપર રાખીને જે પો
 હોર અગ્ની દેવો. તાડું થાય એટલે જાહાર કાઢવું
 ને તે કુપીમાંથી ઓશાડ કાઢીને તેને જલ કરવો.
 પછી તેને જીનનં ઓશાડોનો પુટ દેવાં તે- તગર ૧
 મુસાલી ૨ નટામાંસી ૩ ચોક ૪ પરલા ૫ પીપર ૬
 નીલપુરપી ૭ તમાલપત્ર ૮ ઈલાચી ૯ ચીત્રક ૧૦
 રાનતુલસી ૧૧ જડીસોપ ૧૨ દેવડાંગરી ૧૩ ઘેતુ-
 નો ૧૪ અગસતા ૧૫ મુંડી ૧૬ મોહા ૧૭ રાઈ ૧૮ મે
 ણ ફૂલ ૧૯ આ ઓગણીશ ઓશાડોનો આંગરસ
 કાઢીને તેના બુદાં બુદાં જલ કરીને છાયામાં સુકવ
 વું. એવી રીતે સરવે ઓશાડોના પુટ દેવાં. ને ઓ
 શાડનો રસ ન નિકળે તેનો કાઢો કરીને તેમાં જ
 લ કરવો. ને તેની ગોળીઓ કરીને રાખવી. એને
 સન્નિપાતલૈરવ રસકેહે છે. આ રસ જે ગુંજપ્રભાણે

માહાજુંગીનારસમાં તથા આદાના રસમાં આ બે રસ
માં શોળ મરીનું ચૂરણ કરીને તે રસમાં નાજીને તે
રસાયણ એ સર્વે એ કાંદર કરીને ને માણસને સ
ન્નિપાત થયો હોય તેને આપવું. તેને કરીને સન્નિ
પાત મટે છે. આ સન્નિપાત રસ પ્રસિધ્ધ છે એમ
નિર્ણયવું.

ગ્રહણી કપાટ રસ— રૂપાની માત્રા ૫ મોતી
૨ સોનાની માત્રા ૩ લોહની માત્રા ૪ આધાર એ
કેકે લાગ. ગંધક બે લાગ. શુદ્ધ કરેલો પારો ત્ર-
ણ લાગ. તેઈને સરવે એકઠાં કરીને બલ કરવો.
પછી કોંઠના ફલના રસમાં બલ કરીને તેને હરણ
ના સિંગડામાં ભરવો પછી તે સિંગડાને કાપડમા-
ટી કરવી. પછી તેને ફલડી ભરીમાં નાજીને મધ્યમ
અગ્નિ દેવો. તાડું થાય એટલે બાહ્યર કાઢીને બ
લમાં બલવું. પછી ચિડાણના રસના પુટ સાત દેવાં
પછી. આંગાડા ૫. લોધ ૨ અતીવી બડ નાગર મો-

થાજ ધાવટીનાં ફૂલ પ ઈન્દુનવ દુ ગળી જ આસા
 ત જોશડોના આંગરસ કાઢીને એક એકના ત્રણ
 ત્રણ પુટ દેવાં. વા ને જોશડનો રસ નીકળતો ન
 થી તેનો કાઢો કરીને તેના પુટ દેવાં ને છાયામાં
 સુકવવો. પછી તેને માસા માસા પ્રમાણે ગોળી
 સો કરવી. એને ગ્રહણી કપાટ રસ કેહે છે. એની
 એકડી ગોળી મરીનું થૂંસણ. મધ મિલાવીને લે તો
 સરવે અતિસાર વા સરવે સંગ્રહણી નાશ પામે છે
 ને અગ્નિ પ્રદીપ્ત કરે છે. રૂચિ થાય છે.

ગ્રહણી લક્ષ્મ વળુ કપાટ રસ- પારાની
 માત્રા ૫ અખરજની માત્રા ૨ ગંધક ૩ નવજારજ
 ટાંકણજાર ૫ એરંડાની છાલ ૬ વેજાંડ ૭ અત
 સાત જોશડો સમત્વાળ લેવાં ને જલમાં જલ કર-
 વાં. પછી અરણીના રસમાં એક દિવસ જલ કર-
 વો. પછી નંજીરાના રસમાં એક દિવસ જલ કર-
 વો. પછી તાંબરાના રસમાં એક દિવસ જલ કરવો.

પછી તેનો ગોળો કરવો ને સુકવવો. તો ગોળો લો-
 હુની કઢાઈમાં સુકવો. પછી મારીના સંકોરાં લે-
 ઈને સંપુટ કરવો. પછી તે કઢાઈ થુલા બિપર થ
 ઢાવવી. નીચે ફૂલકા અગ્નિ ચાર ઘડી સુધી કરવો
 તાડું થાય એટલે તે ગોળો બાહ્યાર કાઢીને તેના સ
 મલાગ અતીવી બનું શૂરણ. મોથિરસનું શૂરણ તે
 ઈને તે બેલમાં બેલીને કોઈના ફૂલનો રસના પુટ
 સાત દેવાં. ત્વાંગરાના રસના પુટ સાત દેવાં. ઘાવ
 રીના ફૂલના રસના પુટ સાત દેવાં. ઈન્દ્રનવ. ના-
 ગરમોથા. લોઘ. જોરફળ. ગળો આ આશડોના
 બુદાં બુદાં રસ કાઢીને તે રસાયણને એક એક-
 ના બુદાં બુદાં પુટ દેવાં. પછી તેની સણ સણ મ
 માણે ગોળીઓ કરવી. એને ગ્રહણી વનુ કપાટર
 સ કેહે છે. એની ગોળી નેને સંગ્રહણી રોગ છે
 તેને મધમાં આપવી. બિપર તુરત ત્રિવક. સું
 ઢ. જાંગડી ખાર. ફુણાંબીલીનાં ફુણ. સીંધવ. આ

પાંચ ઓશાડોનું ચૂરણ કરીને ઊના પાણીમાં આપવું.
તેને કરીને સરવે જ્વતની સંગ્રહણી રોગ મટે છે...

મદન કામેશ્વર રસ - રૂપાની માત્રા એક
લાગ ૧ હીરાની માત્રા જે લાગ રસોનાની માત્રા
ત્રણ લાગ ૩ તાંબાની માત્રા ચાર લાગ ૪ શુદ્ધ
પારા પાંચ લાગ ૫ ગંધક છ લાગ લોહ માત્રા સાત
લાગ આ પ્રમાણે સરવે ઓશાડો લેઈને જલમાં
જલીને ડોરફૂંજના રસમાં જલ કરવો. પછી કાં-
ચની સીસી લેવી તેમાં તે ઓશાડ ભરવું ઊપર કા-
પડમાટી કરવી. સીસીના મોંમાં માટીનો ખુથ-
મારવો. પછી માટણું લેઈને તેમાં સીંધાલુણ અ
રધા સુધી ભરવું. પછી તે સીસી મુઠીને જાડી
રહી હોએ તેમાં પાછું સીંધાલુણ ભરીને સીસી
ની નલી ઊઘાડી રાખવી. પછી તે માટલા ઊપ-
ર જીન્નું નાહાનું માટણું ઊધું મુકવું. તેની સાં-
ધામાં કાપડમાટી કરીને તે ચુલા ઊપર બિઢાવ-

વું. પછી તેનાં હેઠલ હલકા હલકા અગ્નિ એક
 િવસ સુધી કરવો પછી તાડું થાય એટલે તે
 સીસીમાંથી ઓશડ બાહાર કાઢીને બલ કરવો.
 પછી આકડાના દુધના ત્રણ પુટ દેવાં. પછી આસં
 ધના રસના છપુટ દેવાં. કાંકોલી. કવચીન. મુસ
 લી. તાલીમજાનું. શતાવરી. કમલકંદ. કથોરા.
 કસઈ. આ નવ ઓશડના બુદા બુદા રસ કાઢી-
 ને એકેક રસના ત્રણ ત્રણ પુટ દેવાં. પછી તે ર-
 સાયણ સિધ્ધ થયા છે. પછી તેને શુરણ મેલવ
 વું તેના ઓશડો- કસ્તુરી ૧ સુંઠ ૨ મરીડ પીપર
 ૪ કપુર ૫ કંકોલ ૬ ઈલાયથી ૭ લવીંગટ આ
 આઠ ઓશડો સમભાગ લેઈને તેણું શુરણ કરવું.
 પછી રસાયણથી આઠમો હીસો લેઈને તેમાં-
 મેલવવું. પછી તે રસાયણ એક સાણ પ્રમાણે આ
 પવું તેના બરોબર સાકર લેઈને તે ઓસડ બાવું.
 તેના બીપર ગાયનું દુધ પીવું. તેને કરીને શરીર ધ-

છું તેનવાલું થાય છે ને જલવાન થાય છે તેનસ્ત્રી
 થાય છે. વાને પુરૂષને તંત્રેણ સ્વસ્થામાં ઘણી સ્ત્રી
 ઓનો સંભોગ કસ્યા હશે તોએ પણ તેની ધાતુ જુ
 ટવાની નથી. આ રસાયણની પથ્ય ખાટું ખાવું ન
 હીં. ધીં દુધ સાકર આ નળસો ઘણી ખાવી. આ
 રસાયણે ગયેલી બુવાની આવવામાં કાંઈ વાર ન
 થી. કારણ એકસો ને પાંચ વરસનો માણસ સ્ત્રી
 સંગ કરસે ને સ્ત્રીને ઘણું સુખ ઊપનશે. આ ર-
 સાયણને મદનકામેશ્વર ઠેઠે છે તેવો ન ગુણ
 છે. કામદેવ નેવું તેન થાય ને શરીરમાંથી ધાતુ
 જુટે નહીં.

કુંદર્પ સુંદર રસ - પારાની માત્રા ૧ હીરા
 ની માત્રા ૨ નાગમાત્રા ૩ મોતી ૪ રૂપાની માત્રા ૫
 સોનાની માત્રા ૬ ઘોળા અખરજની માત્રા ૭ આ
 સાત ઓશાડો કર્ષ કર્ષ લેઈને એકઠીં કરવી. પછી
 ખેરની છાલનો રસમાં જલ કરવો. પછી પરિવાળનું

શ્રૂણુ વાગધક જોજો ઓશાડો જોજો કુર્ષ લેઈને -
 તેમાં મેલાવવી ને આસનનો રસ કાઢીને તે સર
 વે લેવાં જલ કરવાં. પછી તે ઓશાડ હરણના -
 સીંગડામાં ભરવું તેને ઘણી મનજુત કાપડ મારી
 કરવી. પછી હુલકા અગ્નીની ગળપુટ આંચ દેવી.
 તાડું થાય એટલે જાહાર કાઢવું. પછી જલમાં જ
 લ કરવી. પછી તે રસાયાગુને પુટ દેવાં તેના ઓશ
 ડોંઘાયતીના કુલ ૧ કાંડોલીના અભાવી આસન
 ૨ નેદીમધ ૩ નદામાંસી ૪ ચીકણામૂળ ૫ લેસા
 ને લોક કુતરી કેહે છે ૬ ચિકલેદ ૭ કમલનો કાંડોટ
 ફીંગણાજેટ ૮ દરાજ ૧૦ પીપર ૧૧ જાદાંગુલ ૧૨
 શતાવરી ૧૩ ચિનોજડી ૧૪ લારંગ ૧૫ રનનુંગી
 ૧૬ અંજાડી અકદ ૧૭ ફાલસા ૧૮ કચિરા ૧૯ મો
 ૨૦ કોટ જીન ૨૧. આ એકવીશ ઓશાડોના
 બુદા બુદા રસ કાઢીને બુદા બુદા એક એક પુટ દે
 વાં. પછી છાયામાં સુકવવાં તેનું શ્રૂણુ ટરવું તેની

કંઈપિ સુંદર રસ કેહે છે - એના બરોબર ચૂરણ કરી
 તેવાં તેના ઓશાડો - ઈલાયચી ૧ તજ ૨ તમાલ -
 પત્ર ૩ વાંસ સોચિન ૪ સર્વિંગ ૫ અગર ૬ કેશર ૭
 નાગર મોથા ૮ કસ્તુરી ૯ પીપર ૧૦ વાળા ૧૧ કપુર
 ૧૨ આ બાર ઓશાડોનું ચૂરણ કરીને એક સાણ
 પ્રમાણે અને આ રસાયણ એક સાણ પ્રમાણ એકે
 એકઠાં કરીને એક કુર્ષ પ્રમાણે ઘી લેઈને તેમાં મે-
 ષવીને - આંબળાં - લુઈકોળુ સાકર આ ઓશાડનું
 ચૂરણ કરીને એક એક કુર્ષ પ્રમાણે લેઈને તે ઘીમાં
 મિલવવું પછી રાત બેપર લેવું તેના બેપર તુરત દુ-
 ઘે બેપલ પ્રમાણે પીવું. તેણે કરીને પુશ્કને ઘણી
 સ્ત્રી લોભવી તો આ ધાતુક્ષય થાય નહીં એવું ધા-
 તુને વધારનાર છે.

લોહ રસાયણ - શુદ્ધ પારો એક લાગ -
 શુદ્ધ ગંધક બે લાગ. એ બેની ડાનલી કરવી. પ-
 છી ડાનલીના બરોબર ત્રીજું લોહાનું ચૂરણ લેઈને

તે ડાંનલીના લેગુ એક પોહોર સુધી ખલ કરવો. પ
 છી કોરેડાના રસમાં એક દિવસ સુધી ખલ કર-
 વો. પછી તે ઓશાઠમાંથી ગરમ ગરમ ધુમાડી સર
 ખું નીકળવા લાગે એટલે તેનો ગોળો કરવો. પછી
 તાંજાના વાસણમાં તે ગોળો રાખવો પછી સારના
 ઢગળામાં ત્રણ દિવસ સુધી પુરીને રાખવું. થોથા
 દિવસે બાહ્ય કાઢીને પછી ખલ કરવો ને તાપમાં
 સુકવવો. પછી રાનતુળસીના રસના ત્રણ પુટ દેવાં.
 પછી સુંઠ મરી પીંપર આ ઓશાડોનો નુદા નુદા
 કાઢો કરીને નુદા નુદા એક એકના પુટ ત્રણ ત્રણ
 દેવાં. પછી અરડુસા શીત્રક ગળો આ ત્રણના નુ
 દા નુદા રસ કાઢીને નુદા નુદા ત્રણ ત્રણ પુટ દેવાં.
 પછી તે રસાયણ લોઢાની કઢાઈમાં રાખવું ને તેને
 બીન્ન પુટ દેવાં તેના ઓશાડો - હરડા પ જેહેડાર
 આંબળાં ડ નંગોડ જ દાઢમની છાલ પ કમલનો
 ડાંઢો દ લાંગરાં ડ પીલો કડો દ બાજરા લૂ કેળનો

કંદ ૧૦ ભીલાંભા વા અરણ ૧૧ નીલ પુષ્પી વંશ મું
 ડી ૧૩ બાવળની છાલનો રસ ૧૪. આ ચીંદરો
 શાંડોના નુદા નુદા રસ કાઢીને નુદા નુદા એક
 એકના ત્રણ ત્રણ પુટ દેવાં. પછી તે રસાયણ એ
 ક કોલ પ્રમાણે મધ ને ઘી જે એકઠાં કરીને તેમાં
 તે મિલાવીને આપવું. તેના બીજા પર ત્રિફળાનો કાઢો
 કરીને એક પલ પ્રમાણે દેવો. આ પ્રમાણે ત્રણ મા-
 રુ સુધી લે તો આંગમાં જલ ઘણું આવે ને ધોલા
 કેશ થયા હોય તો કાલા કેશ આવે. વા મધ પીપ
 ળમાં લે તો અગ્ની મંદ શ્વાસ કાસ પંડુરોગ કફ
 વાયુ એ સરવે દુર થાય છે. વા ગળોના સત્તના
 ખરોખર મધ મિલાવીને લે તો વાતરકત્ત વા મૂત્ર
 દોષ વા પાણીથી થયેલી ને સંયદ્ધાણી તે વા અંડવૃ
 ધ્વી એ સરવે રોગ મટે છે. વા એ રસાયણ બળ
 દેનાર છે વા કાંતી દેનાર છે વા સ્ત્રી સંગ કરવાવી
 ષે ઘણો આનંદ દેનાર છે આયુષ્ય વધારનાર છે

એમ ન્નણવું. વા એ રસાયણ લીયે તો ખાટું વા
 મેલ ઊડદ મોહડા મધ કેહેતાં દારૂ ખાદી નણસ
 ડસી ખાવી નહીં.

આનંદ ભૈરવ રસ - ફીંગળોષ વછના
 ગર વાંકળાખાર ડ મરી જ પીંપર ચ આ પાંચ-
 ઓશડોનું ચૂરણ ડરીને તેને આદાના રસમાં ખ
 લ ડરીને અડદના દાણાને વડી ગોળીઓ કરવી
 તેને આનંદ ભૈરવ રસ કેહે છે. તે મધમાં મિલાવી
 ને આપે તો અતિસારને દુર કરે છે.

નીપાળાનું શોધન - નીપાળા લેઈને કો
 લીને મઈથી બી ડાઢવાં. તેમાંથી રુખ ડાઢવી પ
 છી તેને છંણમાં ઘાલીને દીન સાત સુધી રાખવા.
 પછી તે છાણમાંથી ડાઢીને સારા પાણીથી ઘોઈને
 છાયામાં સુકવવા તેથી શુધ્ધ થાય છે.

વછનાગનું શોધન - વછનાગના ખારી
 ડ ડડડા કરવા પછી વછનાગથી દશગણું દુધ લે-

ઈને તેમાં નાખીને તે દુધ બિડાળવું. તે સરવે માલો
થાય એટલે મઈથી વછનાળાડાઢવો તે શુદ્ધ થયે.

મરી આદિ ગોળી - મરી એક ડર્બ. પીપ
ર એક ડર્બ. નવજાર અરધો ડર્બ. દાઢમછાલ
બે ડર્બ. આ ચાર ઓશડોનું ચૂરણ કરીને, આઠ
ડર્બ ગોળ તે ચૂરણમાં નાખીને સાણ સાણ પ્રમા-
ણ ગોળીઓ કરવી. તે ગોળી ખાધેથી કાસ શ્વા-
સ બિર્ધ્વકાસ દૂર થાય છે.

વ્યાધી ભરકાદિ ગુટિકા - રીંગણી ૫
ભરકા ૨ આંબળાં ૩ આ ત્રણ ઓશડોનું ચૂરણ
કરીને મધમાં મિલાવીને લે તો બિર્ધ્વવાયુ વામ
હાશ્વાસ દૂર થાય છે.

ગુડાદિ ગુટિકા - સુંઠ ૫ ખાલહરડે ૨ ના-
ગરમોથ ૩ આ ત્રણ ઓશડોનું ચૂરણ કરીને તેના
થી જમણો ગોળ મેળવીને ગોળીઓ કરવી. તેમાં
થી એક ગોળી ખાવી. તેને કરીને સરવે પ્રકારના-

ફાસવા શ્વાસ મટે છે. વા જે હેડાંની છાલ એકલી
જાણાયતો ફાસ શ્વાસ મટે છે.

આંજળાદિ ગુટિકા - આંજળાં ૧ કમલરૂ
કોસ્ત ૩ જડરીની લીડીઓ ૪ વડની દુપોર ૫ આપાં
થે ઓશડોનું ચૂરણ કરીને મધ મિલાવીને ગોળીઓ
કરવી. તેમાંથી એક ગોળી સવારે વા એક ગોળી સાં
ને જાયતો તરશાં ઘણી લાગતી હોય તે વા માં
જામાં ફીડા થયા હોય તેમાં તથા પાણી પડતું હોય
તે સરવે મટે છે.

સંજીવન ગુટિકા - વાવડીંગ ૧ સુંઠ ૨ પી
પર ૩ જાલહરડે ૪ આંજળાં ૫ જે હેડાં દુવેજાં
૬ ૭ ગળો ૮ લીલામા ૯ શુધ્ધ કરેલો વછનાગ ૧૦
આ દશ ઓશડો સમત્લાગ લેઈને વાટીને ગાયના
મૂત્રમાં ખેલ કરીને ગુંન પ્રમાણે ગોળીઓ કરવી.
પછી આ દના રસમાં ગોળી એક એક આપવી. તેણે
કરીને અઠ્ઠાઈ ૧ ગુલ્મ ૨ મોડ સી ૩ સરપનગ્ગેર ૪

સન્નિપાત ચ આટલા સરવે રોગ મટે છે. આગો-
ળી માણસને સંજ્ઞવન કરનારી છે માટે તેનું નામ
સંજ્ઞવન ગુટિકા કહે છે એમ જાણવું.

વ્યોસાદિ ગુટિકા - સુંઠ ૧ મરી રૂપી ૫
રૂઠ આમલવેતસ ૪ તાલીસપત્ર ૫ ચિત્રક ૬ ભૂકે
૭ આંજલી ની છાલ ૮ થેવડ ૯ આ નવ ઓશડો
આર આર લાગ લેવાં. તન ૧ ઈલાયચીર મરી ૩
આ ત્રણ ઓશડો જે જે લાગ લેવાં. પછી સરવે-
ઓશડો કુટીને શૂરણ કરવાં તેથી જમણો ગોળ-
પાલીને તેની ગોળીઓ કરવી. તેને કરીને અગ્નિ
પ્રદીપ્ત થાય છે. વા મુળવ્યાધી નેને હરર કહે છે તે
વા વાત કદ્ધી ને થયેલી સંગ્રહણી તે વા આસઝા
સ ક્ષય વા પેટમાં દાખી જાનુએ કવલુ રોગ થાય
છે તે સ્લીપદરોગ થાય છે તે સોને બચીડી પરમા
ત્તગાંદર નેને કરીને ધોલાકેશ થાય છે તે પલીત્રો
ગ એ સરવે રોગ દુર થાય છે. વા આગોળીઓ

સ્ત્રીસંગ કરતાં ઘણા જ્ઞાનંદ દેનારી છે. વા બુધ્ધિ
બુંધારનારી છે અને શરીરની નરા જવસ્તાને દુર
કરે છે ને તરૂણ જવસ્તા પેદા કરે છે.

માંડુરવાટક ગુટિકા - હરડાં ૧ બેહેડાં ૩
જાંજળ ૩ સુંઠ ૪ મરી ૫ પીપર ૬ ચવડ ૭ દેવ
દાર ૮ સોનામુખીની માત્રા ૧૦ તન ૧૦ દારૂદ્રુણદ્ર
૧૧ નાગર મોથ ૧૨ વાવડીંગ ૧૩ જાતેર જોશડો
જેક જેક કર્પ પ્રમાણે લેઈને તેનું ચૂરણ કરવું. તે
નાથી જમણી મંડુર લેવો પછી સરવેથી જાઠગ
ણું ગાયનું મૂત્ર લેવું. તેમાં તે ચૂરણ અને તે મંડુર સ
રવે જલમાં જલીને તેની ગોળીઓ કરવી. તે ગોળી
છાસમાં લેવી. તેણે કરીને જાંજળમાં કાલીલ રોગ થા
યછે તે પાંડુરોગ પરમા મુખ્યાધ સ્તોત્ર કુસ્ત્ર ક
રે વિકાર વા વાયુ અઠ્ઠરણ કવલુ રોગ અને સરવે
રોગને મટાડ છે તેમાં સંશય નહીં.

ચંદ્રપ્રભા ગુટિકા - કથોરા ૧ વેજં ૩૨ ના

ગરમોથા ૩ કરીઅતુ ૪ ગળોપ દેવદાર ૬ હુળદર
 ૭ અતીવીજટ દરિ હુળદર ૮ પીપરીમુળ ૯ ચી-
 ત્રક ૧૧ ઘાંણા ૧૨ હરડાં ૧૩ જેહેડાં ૧૪ આંજળાં
 ૧૫ ચિવડ ૧૬ વાવડીંગ ૧૭ ગળપીંપર ૧૮ સુંઠ ૧૯
 મરી ૨૦ પીપર ૨૧ સોનામુળીની માત્રા ૨૨ નવજા
 ૨૩ સાળજાર ૨૪ સીંધવ ૨૫ સંચિત ૨૬ જાં
 ગડીજાર ૨૭ આ સત્તાવીશ ઓશડો સણ સણ
 પ્રમાણે. નસોતર ૧ દંતીમુળ ૨ તમાલપત્ર ૩ તન્
 ૪ ઈલાયચી ૫ વંશલોચન ૬ આ છ ઓશડો-
 એક એક કર્ષ પ્રમાણે લેઈને સરવેનું ચૂરણ કર
 વું. વા લોહમાત્રા જે કર્ષ. સાકર ચાર કર્ષ. સીલાળ
 ત આઠ કર્ષ. ગુગલ આઠ કર્ષ લેઈને પછી એ સર
 વે ઓશડો એકઠાં કરવાં. તેને વાટીને તે ચૂરણ-
 મેલવવું પછી તેની ચાર સાણ પ્રમાણે ગોળીઓ
 કરવી. આ માત્રાને ચંદ્રપ્રભા ગુટિકા કેહે છે. આ
 ચંદ્રપ્રભા ગુટિકા સરવે રોગને દૂર કરનારી એવી

વિજ્યાતં છે. એનથી વીસ ન્તના પરમાવા મૂત્રદ
 મૂત્રઘાત મૂત્રજડા મલજઘ પેટકુગવું શુભ
 પ્રમેહ પીડિકા અરબુધ નેરો કરીને વસણ મોઢાં
 થાય છે તે રોગ પાંડુરોગ કાવીળ હલમીકરોગ
 અંતરગળવાયુ કટિનું શુળ શ્વાસ ડાસ પગસુતે
 તે રોગ વિથર્થિકા રોગ કુસ્થ મુળવ્યાધ કવલુ
 કંડુ ભગાંદર દંતરોગ નેત્રરોગ સ્ત્રીઓને ધુપણી
 લાગે છે તે પુશ્પને ઘાતુગત થાય છે તે ચિડાર
 અગ્નિમાંધ અવઢણ વાતપિત્તકફ આસરવેનો
 કોપ થયો હોય. એ સરવો રોગ દુર કરનારી એવી
 અંદ્રપ્રભાગુટિકા જલ દેનારી છે સ્ત્રીસંગમાં ઘણી
 ઈચ્છા બિસાત કરનારી છે એવી રસાયણી નંદાવી.

• કાંકાયન ગુટિકા - સુવા ૧ ભૃંશ ધોળ
 ૩ મરી ૪ વિષ્ણુકાંત ૫ અલમ્બો ૬ કાલોભ ૭ આ
 સાત આંશડો થાર થાર સણ પ્રમાણે લેવો. હીંગ
 ૮ સણ પ્રમાણે. નવાજાર ૧ સાળજાર ૨ સીંધવ ૩

સંચલ જ બીડલોણ પ સમુદ્ધમીઠ દં બાંગંડબાર
 ૩ નસોતર ૮ આ આઠ આશો આઠ આઠ રત-
 ણ પ્રમાણે લેવાં. દંતી મુળ ૧ કથોરા ર પાષાણ મુ-
 ણ ૩ વાવડીંગ ૪ ઘડમ છાલ પ બાલ હરડે ૬ થિ-
 ત્રક મુળ ૩ આમલ વેતસ ૮ સુંઠ જ આનવ આશ
 ડો શોલ શોલ સણ પ્રમાણે લેવાં. પછી સરવે આ
 શો આકઠાં કરીને કુટીને તેનું થૂસણ કરવું. પછી
 માહાળુંગીના રસમાં ગોળીઓ કરવી. તેને કાંડા
 યન ગુટિકા કેહે છે. આ ગોળીઓ કાંડાયન મુની
 આં કહી છે માટે તેને કાંડાયન ગુટિકા આમ કેહે છે.
 આ ગુટિકા ધીમાં અથવા ગાયના દુધમાં અથવા
 મધમાં લેવી અથવા બિના પાણીમાં લેવી તેને ગુલ્મ
 રોગ દૂર કરે છે. મધમાં લેતો વાત ગુલ્મને મરાડે.
 ગાયના દુધમાં લેતો પિત્ત ગુલ્મ મરાડે. ગોમૂત્રમાં
 લેતો કફ ગુલ્મ દૂર કરે છે. દશ મુળના ડાહ્યામાં લે-
 તો ત્રિદોષ ગુલ્મ દૂર કરે છે. બિંટણીના દુધમાં લે

તો સ્ત્રીઓને રકતગુલ્મ દુર થાય છે. ઘણી ભુટી-
ઓવી સંગ્રહણીતે દુર થાય છે. શુળ નંતવિકાર મુ
ળવ્યાધી અને રોગ સરવે દૂર કરે છે તેમાં સંશય
નહીં.

યોગરાત્ર શુગલ - સુંઠ ૧ પીપર ૨ ચિવ
કુક પીપરી મુળ ૪ ચિત્રક ૫ હીંગ શેકેલો ૬ અન
મોદા ૭ શાહુભૂંટ ૮ ભૂંડ ૯ સરસવ ૧૦ રેણુકા-
બીન ૧૧ ઈન્દુલ ૧૨ પદ્મ મુળ ૧૩ વાવડીંગ ૧૪ ગ
નપીપર ૧૫ ફટકી ૧૬ અતીવીજ ૧૭ તારાંગ છા
લ ૧૮ વેજાંડ ૧૯ મોરવેલ ૨૦ આ વીશ ઓશ-
ડો સણસણ પ્રમાણે લેવાં. આ ઓશડથી જમ
ણા ત્રિકૂળા લેવાં પછી તે સરવે ઓશડ કુટીને
તેનું ચૂરણ કરવું. પછી તેના બરોબર શુદ્ધ કરે
લો ગુગલ લેવો. તેને બારીડ વાટવોને ગોળના
પાક સ્વર્ણો પાતળો કરવો પછી તે ચૂરણ માંઈ
બાબવું. પછી બાંગામાત્રા શૂપાની માત્રા નાગમા-

ત્રાન્તોહમાત્રા અજરજમાત્રા મંડુરમાત્રા રસસી
 દુરમાત્રા આ સાત માત્રાઓ પલપલ પ્રમાણે લે-
 વી પછી તે ગુગલમાં નાખવાં સરવે એકઠાં ક-
 રવાં પછી તેની સણ સણ પ્રમાણે ગોળીઓ કર-
 વી પછી ધીના રીઠાવાસણમાં ભરીને રાખવી તે
 ને યોગરાત્ર ગુગલ કેહે છે. આ ગુગલ જાય તો
 ત્રિદોષને મટાડે છે. આ રસાયણ છે. એને લી-
 યુનમાં વજાણવા લાયક છે. આ રસાયણ પથ-
 કચાથી ગુણ આપશે. વા આ રસાયણથી સર-
 વે વાયુનો રોગ વા ડોસ્ત મુળવ્યાધી સંગ્રહણી
 પરમો વાતરકત નાલીશુળ લગાંદર ઉંઘરસ ક્ષ-
 યરોગ ગુલ્મ રૂપરા ઊરોગ્રહરોગ અગ્નિમાંઘ
 કાસ શ્વાસ અવઢણ આ સરવે રોગ દુર કરે
 છે. આ યોગરાત્ર ગુગલને પુરિષને ધાતુવિકાર
 દૂર થાય છે સ્ત્રીને વિટાળાનો રોગ દુર થાય છે.
 પુરિષને જાય તો ધાતુની વધારો કરીને પુત્ર હે-

નારાં છે વા વંધ્યસ્ત્રીને પુત્ર થાય છે. વા રાસના
 પિંડ કાઢામાં લેતો નાના પ્રકારના વાયુને મટાડે
 છે. કાંકોલીના કાઢામાં લે તો પીત્તરોગ દુર કરે-
 છે. સરગવાદિ કાઢામાં લેતો કફ દુર કરે છે.
 દારૂહળદરના કાઢામાં લેતો પરમો દૂર થાય છે.
 ગોમૂત્રમાં લે તો પાંડુરોગ મટે છે. વા શરીરમાં
 મેદો વધે શરીરના કાંતીમાં વધાર થાય છે. ક
 ડવા લીંબડાના કાઢામાં રક્તવાયુ ઊપર. ગુળ
 વેલના કાઢામાં લે તો શુળ મટે છે. સુઘ્ન મટ-
 વા સાડી પીપરીનો કાઢો કરીને લેવો. એવી રી
 તે સરવે વાયુ તથા સરવે ઊદરના રોગ મધે સ
 રવેને મટાડે છે. આ પ્રમાણે અનુપાન કરીને -
 ખાવો તો ઘણો ફાયદા કરશે તેમાં સંશય નહીં.

કેસોર ગુગલ - હરડાં ૧ જેહેડાં ૩ આંજ
 ળાં ૩. ગળો ૪ આ ચાર ઝોશડો એક પથ્ય લેઈ
 ને થોડાંક કુટીને લોઢાની કઢાઈમાં દોઢ-સોણાપા-

ણી લેઈને તે ઝોશડો માંઈ નાજીને તેને ઊછાળવું.
 ઝરધું પાણી રહે ત્યાં સુધી ઊઠાળવું. પછી ગળીને
 લેવું પછી શુધ્ધ કરેલો ગુગલ એકપથ્ય પ્રમાણે લે
 ઈને તેને ખારીક વારીને તે કાઢામાં નાખવો ને ફ
 રીને ઊઠાળવું. તેને લોઢાની કડચીથી હુલાવવું તે
 ખરવા નાદેવું તેવી રીતે હુલાવવું. પછી ગોળના
 પાચા નેવું થાય એટલે ઊતારવું. પછી તેમાં જી
 નં ઝોશડોનું થૂરણ કરીને નાખવું તે ઝોશડો-
 હરડાં ૧ જેઢેડાં ૨ આંજળાં ૩ ગળો ૪ આથાર
 ઝોશડો અર્ધા અર્ધા પલ પ્રમાણે લેવાં. સુંઠ ૧
 મરી ૨ પીપર ૩ આથાર ઝોશડો જે જે અક્ષત
 પ્રમાણે લેવાં. વાવડીંગ ઝરધું પલ લેવું. દંતીમુળ
 એક ડર્ધ. નસોતર એક ડર્ધ. આસરવે ઝોશડો-
 નું થૂરણ કરીને તે પાચામાં મિલાવવું ને સણસણ
 પ્રમાણ ગોળીઓ કરવી પછી ધીનું રીઠું વાસણમાં
 રાખવું. એને કેસોર ગુગલ કેઢે છે. આ ગુગલ ડોર

લ.પાણીમાં વા.મ્મંઠસ્ટાદિ કાઢામાં વા.દુધમાં લે-
 લે. આગોળીઓ રોગીની શક્તિ ન્નઈને આપવી
 વારોગ તપાસીને આપવી વા.અનુપાન કરીને તે
 અનુપાનમાં આપવી. તેને કરીને શરીરના કુસ્ત વા
 ત્રિદોષથી થયેલો એવો રક્ત પિત વા.રક્તવાયુવા
 સરવે વ્રણ ગુલ્મ પ્રમેહ પીટિકા પરમા બિદર અગ્નિ
 માંદા કાસ પાંડુરોગ આ સરવે રોગ દૂર થાય છે.
 આ કૈસોર ગુગલ કાંતી દેનારો છે. વાસાદિ કાઢા
 માં લેતો આંખના રોગને મટાડે છે. શેણાદિક-
 કાઢામાં લેતો ગુલ્મ રોગ દૂર કરે છે. જદિરાદિ-
 કાઢામાં લેતો વ્રણ રોગ કુસ્ત રોગ મટાડે છે. આગો
 ળીઓ નેને આપવી તેને આટલાં વાનાં તનવાં-આ
 હું તીજું અભરણ બિપર નમવું ક્ષી પાસે ન્નવું-મેહ
 નત કરવી. ગરમાઈમાં ન્નવું દારૂ પીવો રીસ કરવી.
 આટલાં વાનાં નેને ગુણની ઈચ્છા હોય તેને તનવાં.
 આ કહેલા પ્રમાણે પથ કરવી તેને કરીને બિપરના

સરવે રોગનું માન હઠાવીને કાંતી ઘઘારે છે.

ત્રિફળા ગુગળ - હરડા ૧ બેહેડાં ૨ આં-
જળાં ૩ પીપર ૪ આચાર ૫ શોડો ૬ એક એક પ
લ પ્રમાણે લેઈને તેનું ચૂરણ કરવું. પછી શુધ્ધ ક
રેલો ગુગલ પાંચ પલ પ્રમાણે લેઈને સારો બારીડ
બારીને તેમાં તે ચૂરણ મિલાવીને ગોળીઓ કરવી.
પછી રોગીની શક્તી બેઈને આપવી. તેને કરીને
ત્રિગંધર ગુલ્મ તથા મૂળવ્યાધી મટે છે.

ગોક્ષુરાદિ ગુગલ - બોડાગોબર ૩ વીસ પ
લ લેઈને થોડા કુટીને પછી પાણી તેનાથી છગણુ
લેઈને બિડાળવું. તે પાણી અરધું રેહેલ્યારે બિતાર
વું. પછી શુધ્ધ કરેલો ગુગલ સાત પલ લેઈને તેણ
ઢામાં નાખીને કરીને બિડાળવું. તે ગોળના પાગ્ગા
નેવું થાય એટલે તેમાં ચૂરણ નાખવું તેના ૫ શો
ડો - સુંઠ ૧ મરી ૨ પીપર ૩ હરડાં ૪ બેહેડાં ૫ આં
જળાં ૬ નાગરમોથા ૭ આ સાત ૫ શોડો પલપલ

પ્રમાણે લેઈને તેનું ચૂરણ કરીને તે પાગ્ગામાં ના-
જીને તેનો એક ગોળો કરવો. પછી તેની ગોળી-
ઓ કરવી. તે ગોળીઓ ખાએ તો ગમે તેવો પર-
મો વા મૂત્રદૃષ્ટ્ર વા સ્ત્રીને ધુપણી થાય છે તે વા
મૂત્રઘાત વાતરકત વાતરોગ ઘાતુવિકાર એ સ-
રવે રોગને દૂર કરે છે.

પંચામૃત પરપટી — લાંહુ માત્રા ૧ અજરજ
માત્રા ૨ તાંબાની માત્રા ૩ પારાની માત્રા ૪ આથા
ર માત્રા સમભાગ લેવી. શુદ્ધ ગંધક સરવેથી જ
મણો લેવો. એ સરવે એક ઠાં કરીને ખત કરવો. પ-
છી લોઢાની કઢાઈમાં મુકીને ચુલાઉપર ચઢાવવું.
પછી નીચે ફલકો તાપ કરવો એટલે તેમાં લાંગણ
નોંરસ નાજીને સરવે એકાંધર થાય ત્યારે ઊતારવું.
પછી ગાયનું શાણું લેઈને તેના ઉપર કેળનું પાન
મુકીને તે ઉપર તેરસ નાજવો ને ઉપર જીનું પતું
ઢાંકવું. પછી તાંડુ થાય એટલે તેના થોસલાં થાય

તે બળવીને લેઈ લેવાં. તેને પંચામૃતં પર્પટીં કે ફેંછે.
 તે ગમે તેવી સંયદ્ધાણીને મરાડે છે. તથા અતિસાર
 રક્તય ન્વર સ્ત્રીરોગ પંડુરોગ કૃત્તિમરોગ ન-
 નમવીગર આમ્લપિત્ત હરસનેને મૂળવ્યાધી કે
 જે છે અગ્નીમાંદ્ય આ સરવે રોગ પંચામૃતપર્પ-
 ટીથી મટે છે. સંયદ્ધાણી ઊપર આપવી હોય તો
 હીંગ સીંધવનુ ચૂરણ કરીને આપવી. પંડુ તથા
 પીત ઊપર આપવી હોય તો ભરાનું ચૂરણ કરી-
 ને આપવી. આવી રીતે સરવે રોગ ઊપર અનુ-
 પાન નેઈને આપવી.

અગ્નીકુમાર રસ - પારો તોળો ૧ ગંધક
 તોળો ૧ ટાંકણાજાર તોળો ૧ વછનાગ તોળો ૧ કો
 ડીની માત્રા તોળા ૨ મરી તોળા ૮ આ સરવે આ
 શકો લીંબુના રસમાં જલ કરવો. પછી ગુંબ પ્રમા
 ણે ગોળીઓ કરવી. તેણે કરીને અભણ અગ્ની-
 માંદ શૂણ સરદી વીગેરે રોગ મટે છે. તેનું અ-

ચુપરને આદાન્ન રસમાં તથા મધમાં તથા નાળ
શેવેલના પાનમાં આપવી.

સર્વાંગ સુંદર રસ— સોનું એક લાગ.
અજરજ ત્રણ લાગ. પારો પાંચ લાગ. ગંધક છ
લાગ. ટાંકણાજાર છ લાગ. શૂંપું ત્રણ લાગ. તાંબું
ચાર લાગ. આ સરવે ઓશડોને એકઠાં કરીને
લીંબુના રસમાં ખત કરવો. પછી થોડો સો ગળવું
• ટ.દેવો. પછી તેનું ચૂરણ કરવું. તે ચૂરણના ખ
રોજર મોતીની માત્રા નાખવી. પછી એ ઓશડ
એક ગુંન્ન પ્રમાણે આપવું તે ધી સાકરમાં આપ
વું. તેણે કરીને મેહ વા ન્વર અરિથી ક્ષય ડાસ
પાંડુ લ્હમ દાહ શૂળ એ સરવે રોગને દૂર કરે છે.

• **રાનચંડેશ્વર રસ**— પારો ૧ ગંધક ૨ વ
છનાગ ૩ આત્રણ ઓશડો સમત્વાગ લેવાં નેહીં
ગલોષાચારથી જમણો લેવો. પછી સરવેને નગો
• ડના પાનના રસમાં ખલ પોહોર જે કરવો. પછી

આદાના રસમાં જે પોહોર જાલ કરવાં. પછી તે
 માત્રા ચનોઠી પ્રમાણે આદાના રસમાં મધ મિલા
 વીને આપવી. તેણે કરીને પચીશ ન્તનો તાવ
 છે તે તુરત ન્ત છે. પણ આવી રીતે પથ કરવી.
 તેલ ચોળવું તાડાપાણીથી નાવું. જાદી નળાસ
 ખાવી તથા વાયડી નળાસ એ સરવે વર્ન કરવાં.
 દુધ પીવું ચંગ રાફ રાજવું ને કોઈ વાતે શ્રમ ક-
 રવો નહીં.

કૌસ્તુભ રસ - સોનાની માત્રા એક લા
 ગ. અજરજની માત્રા એક લાગ. કૂપાની માત્રા
 એક લાગ. પરવાલાની માત્રા એક લાગ. મોતી
 ની માત્રા એક લાગ. સુવર્ણ માક્ષિકાની માત્રા
 જે લાગ. રસસીંદુર સાત લાગ. આ સરવેનો
 જાલ કરવો. પછી ગાયના દુધની લાવના દીનજે
 દેવી. પછી લાંગરાના રસની લાવના દીનજે દેવી.
 પછી તે માત્રા રાજવી તે માંથી વાલ જેના આસરે

(૧૦૫)

જ્ઞાપંચી. તેણે કરીને વીસ ન્તના પરમા તથા વ્રણ
ત્તગંદર તથા પથીશ ન્તના ન્વર તથા મૂત્રકર્ષ
સરવે પ્રકારના વાયુ આ સરવે રોગ દૂર થાય છે.
આ રસાયણ ડોસ્તુલક્રુષીએ કહેલું છે તેથી તે
નું નામ ડોસ્તુલ રસ કહે છે.

સિંધગણેશ્વર રસ - પારો એક ત્તગ.
ગંધક જે ત્તગ. અજરજ ત્રણ ત્તગ. આ ત્રણ એ
શડોનો જેલ કરવો. પછી કાળા ધતુરાના રસ તં
થા ત્તગનો આંગરસ કરવો તથા ત્રિફલના કા
દામાં આ ત્રણે રસના એકેકા રસના સાત સાત
ત્તવના આપવી. પછી તે માત્રા એક વાલ પ્રમા
ણે મધ પીપરમાં આપવી. તેણે કરીને સરવે ન્ત
ના તાવ નાશ પામે છે.

પાશુપતાકાશ્વર રસ - પારાની માત્રા ૫
રક્તસીંદુર ૨ કાંતી લોહની માત્રા ૩ સોનાની મા
ત્રા ૪ અજરજની માત્રા ૫ શૂપાની માત્રા ૬ મય-

ડાસીંગી ૭ શંખમાત્રા ૮ સીંપ માત્રા ૯ પ્રવાળમા
 ત્રા ૧૦ સુવર્ણમાક્ષિકાની માત્રા ૧૧ મોતીની માત્રા
 ૧૨ સુરમાની માત્રા ૧૩ રસાંતન ૧૪ નાળમાત્રા
 ૧૫ જાંબમાત્રા ૧૬ કોડી માત્રા ૧૭ આ સત્તર-
 શ્લોકો સમત્વાળ લેઈને દેવદારના ડાઢામાં જ-
 લ કરવો માસ એક સુધી તો સિધ્ધ થાય છે. પ
 છી તે માત્રા જે ગુંન પ્રમાણે સાકર તથા મધસ
 રજાલાગે લેઈને તેમાં ઘી મિલાવીને તેમાં તે મા
 ત્રા નાખીને લે તો ગ્રણ તથા મેહુગ્રણ તથા ગન
 થર્મ વિસરપ હરસ સન્નિપાત તથા ન્વર વી-
 ગરે સરવે રોગને મટાડે છે. આ રસાયણથી ઘણુંક
 રીને ગ્રણને મટાડે છે.

સુવર્ણમાલિની વસંત - સોનાની ભ્રા
 મોતીની માત્રા પ્રવાલમાત્રા રૂપાની માત્રા તસ્વત-
 ની માત્રા હીંગલો ગંધક પારો નીલમાત્રા રૂપામા
 દ્વીકાની માત્રા સુવર્ણમાક્ષિકાની માત્રા વાંગમા

આ બંધનાળાં યૈદૃતમાત્રા લોહમાત્રા આ સરવે સ્ત્રો
 શાડો સમભાગ લેવાં ને જલ કરવો. પછી ગુલાબ
 ના અત્તરમાં જલ કરવો. પછી કાંટા સાંવરીના
 રસમાં વા શેલડીના રસમાં વા દુધમાં વા નાગર
 મોથાના કાઢામાં આ સરવે રસમાં એક એક ર
 સની સાત સાત લાવના આપવી. પછી કપુરની
 લાવના આપીને ગોળીઓ કરવી. પછી અનુપા
 ન લેઈને વા રોગ નેઈને આપવી. તેણે કરીને પિં
 તપ્રમેહ ઊગ્રન્વર જળિ મૂત્રપણુ પાંથરી સરક
 સ ઊલટી તૃષ્ણા મૂત્રઘાતને સરવે ન્તના પદ
 મા દૂર કરે છે. ઘાતુપુષ્ટી કરે છે. ઘાતું નેર આ
 પનાર છે. દૃષ્ટી આંખમાં તેન સ્ત્રો છું થયું હોય
 તે તેન આપે છે.

રસસિંદૂર કરવાની ક્રિયા- પારોક્ષ્મલાગ
 ગંધકુન્ધલ્લાગ. નવસાગર પ લાગ આ ત્રણ સ્ત્રોશ
 ડોની કાનલી કરવી. પછી ચિત્રકના મૂળનો રસ તથા

ઘેતુરાના પાનનો રસ તથા દુધેરનો રસ આ રસંદ્રી એ
 કેકા રસની એક એક દિવસ ખેલ કરવો. પછી તે સી
 સીમાં લેવો. પછી સીસી ઊપર લેપ કરવો તેનાઓ
 શાડો- સાપના ઘરની માટી તથા ખડી તથા લોઢા-
 ના ડાડડા- આ ત્રણે જોશડો જરઘા જરઘા શેર
 લેવાં ને જાણાવાટીને કપડછાંણ કરવાં. પછી તે
 સીસીને પાણીમાં પલારીને કપડાના સથી લેપ કર
 વો. સારી મનજુત કરવી. પછી તે સીસીને સુકવવી.
 પછી ચાલુકાચંદ્રમાં પોહું ન ચાર સુધી રાખવું. તાડું
 થાય એટલે તે રસાયણ તે સીસીમાંથી કાઢી લેવું.
 આ રસસિંદુર અનુપાન નેઈને તથા રોગ જોખી
 ને આપવું. તેણે કરીને ગમે તેવી સરદીથી થજેલો
 સન્નિપાતને ખટાડે છે. તેનાં અનુપાન છે. આદા-
 નો રસ તથા મધ પીપર તથા નાગરવેલના પાન ત
 થા તુળસીના પાન તથા કડવી ગોલીના પાનનો રસ
 માં ગોળ નાખીને તેમાં આપવું.

ચંદ્રશિખર રક્ષા - અખરોજની માત્રા.

ભલોહમાત્રા મંદુર. રસસિંદુર. ટાંકણાખાર. ગોશ્રેથંદ્રના
આ સરવે આંશડો સમલાગ લેવાં ને તેનો ખાત કરીને
શૂરણ કરવું. પછી ગોઠરાણીના રસમાં એક પોદ્દેર
ખાત કરવાં ને તેની અડદ નેવડી ગોળીઓ કરવી. તે
ગોળી એક નાગરવેલના પાનમાં લેવી. એવી રીતે હી
ન એકમાં ગોળીઓ બે લેવાં. તેણે કરીને ગમે તેવો
તાવ દુર થાય છે.

ગોડાથોરી - પારો ૫ વછનાગર ગંધક
કુહરતાળ ૪ સુંઠ ૫ મરી ૬ પીપર ૭ હરડા ૮ બેદે
ડાંડ આંબળાં ૧૦ ટાંકણાખાર ૧૧ આ અળીઆર
આંશડો સમલાગ લેવાં. તથા ત્રિપાળો બમણો લે
વો. પછી તે સરવેનું શૂરણ કરીને ત્વાંગરાના રસમાં
દીન ૨૧ સુધી ખાત કરવો. પછી તેની ગોળીઓ ગુંન
પ્રમાણે કરવી. તેણે કરીને સરવે પેટના રોગ મટે છે.

આ ધાતુરસાયણ સંગ્રહમાં અનેક મકારની ધાતુવા

અનેક પ્રકારનું રસાયણ એ સરવે ઘણું કરીને પુરૂષને
 ઘાતુ વધારનાર છે. તે ક્વી કેનેઆ પ્રમાણે કરૂં ને તે
 ને માણસ જાશે તો જનમનો નપુંસક હશે તે પણ સ્ત્રીસં
 ગ કરશે. ને ને સો વરસનો માણસ હશે તેને કામ બિત્ત-
 ન્ન કરે છે. ને ને સ્ત્રી લંપટ થશે તો શરીરનો ઘણો
 જગાડ કરે છે ને પરમા વીગરે રોગ બિત્તાન થાશે તે મા
 તે આસંનથી જની આવે તેથી ઘાત થંડી રહેશે. તેને પુ
 રૂષાતનમાં પણ જાતી પડશે નહીં એવું જોશો છે. .

આંજળાના ડીકાળામાં હળદર નાજીને ઊપર-
 મધ નાજીને પીએ તો ગમે તેવી ઘાત ગરમ હશે તો
 એ મટે છે. ને પાતલી પડી હશે તો મુંગલી જેઘણા
 સાંન ઊપર પલારીને સચારે તે પાણીમાં સાકર નાં-
 જીને પીવું તેથી ગમે તેટલી ઘાત પાતળી હશે તો અ
 ગડ થાશે.

ઝોશડોનું વનનનો ખુલાસો.

- ૧ પરમાણુના ૧ ત્રસરેણુ. તેને વાંસી કેહે છે.
- ૫ વાંસીની ૧ મરી. ૬ મરીની રાઈ ૧
- ૩ રાઈના ૧ સીરસ. ૮ સીરસના યવ ૧
- ૪ યવાની ૧ ગુંન. ૫ ગુંનનો માસો ૧
- ૪ માસાનો ૧ સણ. તેના વ્યવહારી માસા ૩
- ૨ રાંડના ૧ ડોલ. તેના વ્યવહારી માસા ૬
- ૫ ડોલના ૧ ઈર્ષ. તેના વ્યવહારી તોલા ૧
- ૨ ઈર્ષના ૧૧ પલ. તેના વ્યવહારી તોલા ૨
- ૨ અરધીપલના ૧ પલ. તેના વ્યવહારી તોલા ૪
- ૨ પલની ૧ પ્રસ્ત. તેના વ્યવહારી તોલા ૮
- ૨ પ્રસ્તની ૧ આંનલી. તેના વ્યવહારી તોલા ૧૬
- ૨ આંનલીની ૧ માનીકા. તેના વ્યવહારી તોલા ૩૨
- ૨ માનીકાની ૧ પ્રસ્થ. તેના વ્યવહારી તોલા ૬૪
- ૪ પ્રસ્થના ૧ આઢક. તેના વ્યવહારી તોલા ૨૫૬
- ૪ આઢકના ૧ ઝોણ. તેના વ્યવહારી તોલા ૧૦૨૪

(૧૧૬)

૨	શોણના	૧	સુરપ.	તેના વ્યવહારી તોલા	૨૦૪૮
૨	સુરપાના	૧	શોણી.	તેના વ્યવહારી તોલા	૪૦૮૬
૪	શોણની	૧	ખારી.	તેના વ્યવહારી તોલા	૧૬૩૮૪
૧૦૦	પાવના	૧	તુલા.	તેના વ્યવહારી તોલા	૪૦૦
૨૦૦૦	પાવના	૧	ભાર.	" "	૮૦૦
૪	માસના	૧	ટાંક.	" "	૧
૪	માસના	૧	અક્ષ.	" "	૧
૪	અક્ષના	૧	ખીલ્વ.	" "	૪
૪	ખીલ્વના	૧	કુડવ.	" "	૧૬
૪	કુડવના	૧	મસ્થ.	" "	૬૪
૪	મસ્થના	૧	અડક.	" "	૨૫૬
૪	અડકના	૧	રાસી.	" "	૧૦૨૪
૪	રાસીની	૧	ગોલી.	" "	૪૦૬૬
૪	ગોલીની	૧	ખારી.	" "	૨૬૩૮૪

માસાથી તે પ્જારી સુધી એક એકથી ચાર ગણું છે. બિદાહરણ.

૪ માસાના	૧	સણ.	૪ પ્રસ્થના	૧	આડક.
૪ સણના	૧	કર્પ.	૪ આડકના	૧	રાસી
૪ કર્પના	૧	ખીત્વ	૪ રાસીના	૧	ગોલી
૪ ખીત્વના	૧	અંનલી	૪ ગોલીના	૧	ખાડી.
૪ અંનલીના	૧	પ્રસ્થ.			

પરીત્નાષાના માપ કેહેતાં તોલ. તથા તોલના નાં
મ વ્યવહારી તોલથી જુદાં છે. વ્યવહારી તોલમાં ને
આ પરીત્નાષાના તોલમાં કેટલો ફેર પડે છે તે બિપરજ
તાવ્યા પ્રમાણે બેવું તેથી માલમ પડી આવશે.

ગુણહીનભવેદ્વર્ષાદૂર્ધ્વતદ્રુપમેષધં ॥ માસદ્વયાત્તથાચૂ
ર્ણહીનવીર્યત્વમામુયાત્ ॥૧॥ હીનત્વં ગુટિકાલેદ્વૈલભતે
વત્સરાત્પરં ॥ હીનાસ્યુર્ધતનેલાદ્યાશ્વતુર્માસાધિકાસ્ત-
થા ॥૨॥ ઔષધ્યોલઘુપાકસ્યુર્નિર્વીર્યાવત્સરાત્પરં ॥ પુ
રાણાસ્યુર્ગુર્ણૈર્યુક્તાઆસવાધાતવોરસા ॥૩॥ વ્યાધેરનુ

કંચદ્રવ્યંગણોક્તમપિતયજેતૂ ॥ અનુક્તમપિયુક્તંચદ્ધુ
 જ્યતેતત્રતદ્ધુધઃ ॥ ૪ ॥ અર્થ ॥ એક વરસે પછી આંશક
 નું ગુણ તથા તેન ક્રમ થાય છે. તે મધ્યે જે મહિના ચૂરણનું તે
 ન મટે છે. ગોળીઓ અને અવસંહ તેનું તેન એક વરસ રહે છે.
 ઘી અને તેલ ઈત્યાદિનું તેન માસ થાય રહે છે. જાડીની ઓપ
 ઘી અને પાકનું તેન એક વરસ સુધી રહે છે. એવી રીતે કાસ્ટી
 પધીનું તેન રહે છે. ને સોના આદિ સાત ધાતુનું તથા રસા
 યણનું તેન નેમ ન્ન ન્ન દિવસ થાય છે તેમ તેનું વધતું ન્નય
 છે. માટે ઘણું કરીને ધાતુ રસાયણ નેમ ન્નનું થાય છે તે
 મ તેનો ગુણ વધારે વધતો ન્નય છે. તેમન ધાતુ રસા-
 યણ જાઘા પછી પણ નેમ નેમ દિવસ ન્ન ન્ન થાય છે
 તેમ તેમ તેનો ગુણ વધારો થાય છે તેમાં સંશય નહીં.

સમાપ્ત.

આપુસ્તક લેવાને ને સદ્ગૃહસ્થો પ્રથમથી-
આહુક થયાં છે તેમનો ઊપકાર ખાનીને તેમના
નામનીયે દાખલ કર્યાં છે.

નામ.	નકલ.	નામ.	નકલ.
શા. નંદાલાલ ઘરવંખાનનીકું	૧૧	શા. યુગ્મસી લોનરાન	૨
દવે. લક્ષ્મીદાસ લાલભ	૨	શા. હરમસી હરભ	૧
શા. શીવભ લલા	૨	શા. લાલભ લીમસી	૧
શા. નથુ લાલભ	૧	શા. નરમાલ ગોવંદભ	૧
દવે. કાનભ માવભ દીવેદી	૨	શા. કાનભ ભવરાન	૫
દવે. તુલનરામ ભણારામ	૨	શા. કુવરભ હુંગરભ	૨
દવે. વિશ્વનાથ ગોવંદભ	૧	શા. ભવાન લીમભ	૧
નંની. રેવાશંકર તુલસીરામ	૧	શા. નયરામ મેગભ	૧
માસ્તર. લખમીચંદ તેનપાળ	૧	શા. દેવભ ઊત્તારીચ	૧
વોરા. સુલતાન ચીલી	૧	શા. રયસી નેસીંગ	૧
શા. મસ્તક લાલનગવાનદાસ	૧	શા. લાલભ ધારસી	૨
લાલભ કેવલરામ	૧	શા. મુલભ વીરાન	૧

શા. ધારસી દેવન	૧	ઠા. નારણી વાંતન	૧
શુકલ ધનેશ્વર હરીદત્ત	૧	શા. લવન માવન	૧
શા. નારણાદાસ રેવાદાસ	૧	ઠા. ધરમસી નાનન	૧
શા. નરોત્તમદાસ વરબલ્લભ	૧	ઠા. લાલન હરીરામ	૧
શા. ભારમલ ગોવંદન	૧	ઠા. રતનસી સીવન	૧
શા. ઘેલા મેગરાન	૧	ઠા. ચાંપસી નાહન	૨
શા. નારણાન ગોવંદન	૧	શા. ડીલાથિંદ દેવથિંદ	૧
શા. ગાંગાનર ગિડંગ	૧	ઠા. પેરાન ધારસી	૧
ઠા. હરીદાસ તક્ષમીદાસ	૧	ઠા. ઓધવદાસ બદલ	૧
શા. ગોવંદન સીવરાન	૧	શા. પાસુ તાંણન	૧
શા. લાઈથિંદ પીતાંબર	૧	શા. આશાકર રામન	૧
શા. જેમન ખેતશી	૧	શા. ઢોડરસી હીરન	૧
ખોન્ન હાશમ	૧		

